III.

Povédke
slovenskega naroda.

Nabral
na Dolenskem

Fr. Srebotski Peterlin.

327/2171

Skrat. I.

V nekem kraji sta živela dva brata, eden je bil bogat, a brez otrok, drugi je bil zelo reven, á imel je kup lačnih in stržanih otrok. Nekega dne gre revni brat v krčmo, ter ga polliček za poličkom ljuka. Baha se, da ima veliko več premoženja, kakor njegovi brat, da mu smejo brez straha dajati na upanje, kolikor bi hotel. Celi dan je tako v krčmi preživel, otroci doma pak so lačni šli spat. Ko opolnoči domu prikrevsa, se precej spravi na postelgo spat k ženi. Žena ga nič ne ogovori, dela se, kakor bi spala. Jutrej, ko se zbudita, mu reče: „Glej, dragi moj mož! — kaj ti pomaga, da si včeraj celi dan bil v gostilnici, danes te bo pak na dve viži glava bolela: prvič te bo glava bolela, ker si včerej preveč pil; drugič te bo glava bolela, ker ne bos imel danes kej jesti!“

Mož so bile te pohlevne pa resnične besede njegove žene kot pšica, ki človeku predere srce. Ves prepaden gre po necem samotnem potu, ces, da bi si vmislil kaj mu je sedej početi. Ko se v bolj samo, ten kraj pride, sreča ga neki gospod in ga vpraša, kaj mu je, da se tako žalostno drži. Kmet mu vse natanko pové, in gospod reče: „Lehko se vam pomaga, ako mi date tisto, za kar ne veste, da imate doma, — in tisto bom še le cez 20 let vzel, — vam dam denarje, kolikor jih potrebujete ali kolikor jih boste mogli trikrat domu nesti.“ Če ste take volje, narediva pismo.“ Kmet si misli: „Kaj pak hočem, mar bom denarje imel?“ — in podpiše pismo. Res je denarje trikrat komej domu nesel.

Žena ga doma povpraša: „Kje si dobil denarje?“ Mož jo pak zavrne: „E, kaj te to skrbi, ej ti nima biti nič mar!“ Nejevoljna zavpije žena: „Ne pak, ki bi kej hudega zaklabučtral! Brž mi povedi, kje si dobil denarje, da ne bomo zarad tega kej opraviti imeli

z gospodko. Mož jo tolaži in brez
ovinkov pové, da je necemu gos-
podu, ki bi najbrž škrat bil,
proval tisto, za kar ne ve, da
ima doma. Vsa prestrašena
na to zavpije žena: „Za Božjo
voljo! — jaz sem nosečа, pak ti
nisem še povedala, zato nisi
vedil kaj imaš doma. Bogu
se usmili! — otroka si proval
v mojem telesi. Zgubljen je! — oh,
kaj nam bo početi!“

Ko se otrok porodi, to starši
tiho premišljali njegovo smrt v 20. leta.
Rojstvo tega sina jima je prineslo več
žalosti, kakor so njima prinesle
rojstva vseh druzih otrok veselja.
Ko sin izraste, so se očetu vselej
utrnile solze v oči, kadar je
pogledal svojega prodanega sina;
večkrat se je tudi izjokal, ko
sta sama bila v hiši. Nekega
dne ga povpraša fantič: „Čemu
se jokate nad menoj? Morde nisem
vas sin, kakor so drugi otroci naši?
— Brž mi povejte, čemu se jokate!“ —
Na to reče oče: „E, tako, kaj ti bom
pravil!“ Ker je bil sin ravno za
praznike iz šole prišel domu, hoče preč

spet iti od doma, če mu oče noče
povedati zakaj se tolikokrat joka
nad njim. Oče mu povedati noče, in
sin ostane mož beseda, ter gre od
doma. – Čez nekoliko let pak zopet
nazaj pride. Čvrst mladenič stoji v
hiši in čaka očeta, kteri se zopet
precej joka, ko ga zagleda. Zdej ga
mladenič jako na vse viže sili,
da mu more povedati, zakaj se joka.
Sin ob enem tudi pové, da je sam se
za duhovna izučal. Na to mu oče vendar
pove, da ga je prodal škratu še v
materinem telesu. Student pak reče:
„Zakaj mi niste pak vže popred tega
povedali, da bi se bil rešil, dokler
sim še tiste bukve imel. Zdej pak
tudi bodite brez skrbi zame, ker
jaz grem pa precej šolat, in do
tedej me ne boste videli več!“
Mladenič gre od očeta naravnost
k učeniku, kteri ga povpraša, kaj
mu je storiti, da bi se rešil
vražje oblasti, kteri ga je oče prodal.
Učenik mu veli papeža povprašati
za svet. Student gre precej v Rim
k papežu, kteremu natenko razloži
svojo reč. Sv. Oče mu veljo, naj gre
v pekel in se izbriše, ali pak tirja

tamkej pismo nazaj. Povedo mu tudi, da predno dojde na polje pri bližnjemu gojzdu, tam je beli grad, v kterem prebiva glavar razbojnikov, ki lehko pové kje je pekel. Mladenič ponižno zahvali za dobri svet, se poslovi in gre dalje svojo pot.

Malo potem pride do enega gradu, v kterega gre notri, da bi se malo okrepčal. Na pragu ga sprejme neka mlada deklica, ki ga vpraša, kaj želi. Mladenič odgovori: „Lačen in žejin sim: dej mi kej jestí in piti!“ Deklica obojega prinese zelò urno, a vsake reči jako malo, zraven ga pak še opominja, naj hitro jé in pije ker zdej zdej bodo prišli razbojniki. Kadar poje, ga pelje deklica v skrit kraj, ter mu poveé, da bi ga drugače utegnili razbojniki umoriti, ker tudi njo so ukradli in zdej vsaki čas čaka smrti.

Na to pride tolovajski poglavar domu, in precej ko čez prag stopi, vpraša: „Kdo je tukej? Tukej po žegnih smrdi!“ Deklica odgovori: „E, en fant je bil, pak je vže proč šel. Grem pogledati, morebiti ga dobim še kje na cesti.“ Zdej gre deklica ponj in ga pripelje v izbo. Glavar ga vpraša: „Kaj iščeš ti tukej?“ Mladenič odgovori: „Rad bi prišel v pekel, da bi dobil moje pismo, kjer sem zapisan, da me je bil moj oče prodal v pekel,

ko sem bil še v materinem telesu.
Ker pak za pekel ne vem, vas prosem
če kej veste vi zanj, povejte mi!"
Potovaj si misli med tem: „Če se že
za nedolžnega vrti tako huda, kaj
bo pak še le z menoj, ki sem prelil
toliko nedolžne krvi!" Obrne se tedej
k mladencu in mu reče: „Pojdi čez
ta gojzd in prideš na ravno polje,
ki se ti bo zdelo globoko morje, á še
čevljev si ne boš zmočil. Ko prideš do
sredi polja, potrkaj, in odprl se ti bo
pekel; – v peklu pak tirjaj pismo nazaj.
Vendar ne pozabi še povprašati, kakošno
trpljenje čaka mene!"

Mladenič odide čez gojzd na ravno
polje, ki se mu vidi široko morje, á
ko notri stopi si še čevljev ni zmočil.
V sredi potrka, in Lucifer pride ven.
Ko ga Lucifer zagleda, se raztogoti
nad njim in razkačen na vse grlo zakriči:
„Ti pozemeljski črv, kaj nam navlego
delaš!" Mladenič pogumno odgovori:
„Pismo hočem imeti nazaj, v katerem
sem zapisan, da me je moj oče še v
materinem telesu vam prodal!" Lucifer se
na to zadere: „Jaz nič ne vem zanj; tukaj
ga ni; a tudi ni res, da bi te bil oče
prodal." — „Jaz ga pak hočem imeti!" zatepta
Jant. Na to Lucifer skliče vse iz pekla

in jih povpraša, če kdo ve za tisto pismo; á nobeden ni vedel zanj. Na to se obrne Lucifer k mladenču in mu reče: „No zdej menda vender vidiš, da ni nič. Ko bi mi smeli tako delati, koliko duš bi vže imeli v peklu!" Mladenič pak se s tem ne da potolažiti, ampak zmirej resno tirja pismo nazaj. Nevoljin Lucifer zavpije: „Kdor ima tisto pismo, naj ga da nazaj, če ne bo moral iti na „ravbar-Martinovo posteljo" spat!" Brž se oglasi eden in vrže pismo nazaj. — Mladenič gre s pismom pred uni grad, ter zavpije pod oknom: „O Martin za vas je taka postelja pripravljena v peklu, da sam hudič ni hotel iti na njo ležat, rajši mi je dal moje pismo nazaj!" Polovaj gre koj iz grada in za mladenčem, ter mu reče: „Pred ne grem od tebe, da stopiš v duhovski stan in potem me boš moral spovedati!"

Ko je bil mladenič posvečen za duhovnega, ga je tudi spovedal in obhajal, potem pak mu je rekel: „Za pokoro pak vzamite ta kolec, in ga nesite na pusto goro, kjer drevesa ne rasto in rožice ne cveto; — tamkej kol v zemljo zasadite, zraven njega doli pokljeknite in tako dolgo molite, da bo iz tega kola drevo, ter bo to drevo sad rodilo: — takrat bodo vaši grehi spokorjeni!"

Grešnik vzame kolec, ga nese na strmo goro, kjer drevesa ne rasto, rožice ne cveto in ptički ne čvrlo: — tam ga zapiči v črno zemljo ter pokljekne zraven na skalo sivo.

Čez pet let pridejo duhovni gospoje na tisto goro, in jabelko — poprejšni kolec — je vže zelenelo. Ko je vže osmo leto po spovedi preteklo, — tri leta potem, — so spet prišli ti gospoje gori na sprehod. Začeli so lepe jabelka trgati. Ko so vse potrgali, je poleg drevesa iz prstenega z mahom obrašče nega kupčika zletel bel golobec proti nebu in za njim so šle vse jabelka.

Pravijo, da so te jabelka bile duše tistih, ki jih je bil ta razbojnik vmoril, ktere pak se niso bile še spokorile za svoje grehe, in sedej rešene pokori njih ubijalca so ž njim šle v nebo.

Šz7/217,2
2

Škrat. II.

Neki mladi kmet, ki je bil po svojih stariših podedoval veliko premoženja, se je oženil in začel zapravljati, češ da bo bolj imeniten, ker se bo z denarmi bahal. Kmalo pak je vse zapravil, in velik reveš je bil. Ker je bil pravi ošabnež, se je sramoval svoje revščine, in je skljenil na vsako vižo opomoči si, naj velja kar hoče. Zato gre na križ potov, ter kriči: „Škrat pridi!" in naredi „ris" okoli sebe. Škrat pride in ~~naredi~~ ga povprašа: „Kaj želiš?" Kmet mu pové, da bi rad denarje imel. Škrat pravi: „Sej ti jih tudi dam rad, če mi kej nasproti daš ali obljubiš dati, postavim najmljajšega sina!" Kmet mu obljubi dati sina, in škratu ga po njegovi volji zapiše v bukve.

Denarjev je potem imel obilo, a kadar je fanta pogledal, se mu je milo storilo in se je večkrat zjokal nad njim. Fantič ga dostikrat povprašaju, čemu se joka, a nikoli mu ni hotel povedati. Sin tedej enega dne naprosi očeta, več imenitnih ljudi povabiti v gostje, da bi bil vsaj enkrat vesel. Ko so se sošli k obedu vže vsé, fant prime nož, ter ga drži proti očetu in reče: „Če mi ne poveste zakaj, da ste zmirej tako žalostni, vas umorim!" Na to pove oče, da ga je bil prodal škratu. Fantič pravi na to, da ga malo skrbi ta reč, in gre po svetu povpraševati, kako bi se rešil.

Pride do škofa, ta mu veli iti k papežu, ta pak k naj-

starejemu menihu. Stari menih
pravi: „Jaz za to ne morem
nič pomagati; ti moraš iti
sam v pekel. Bojdi tedaj
naravnost po tem poti, pak
prideš do neke grajščine, ki je
iz samih mrtvaških glav
narejena. Tam vprašaj tolo-
vajskega glavarja, kod se gre
v pekel!" Mladenič zahvali
za svet, ter gre naprej. Kmalo
pride do gradu, ki je bil iz
samih mrtvaških glav, kjer
povprašа tolovajskega gla-
varja, kod da je v pekel pot.
Razbojnik mu pokaže pot in
reče: „Tamkej – le pod skalo se
pak notri gré. Povprašaj pak
tudi kaj mene tam čaka!"
Mladenič odide. Ko pride v pekel začne
kropiti z žegnano vodo in soljo. Vragi
zvečijo, da ga je bila groza. On pak
resno trdi, da neha popred, da ga
izbrišejo. Zajtrk so sicer, da ni nikjer
zapisan, a on le naprej kropi. Nazadnje
prinese vendar neki hudobec zamazane
bukve, kjer je bil zapisan, in ga izbriše.

Potem začne mladenič zopet kropiti s soljo in vodo. Vragi ga vprašajo, kaj še hoče. Reče jim: „Kar bi zvedil, kaj tukej unega razbojnika čaka!“ Beklježečki mu pokažejo sod z britvami nabit in z oljem nalit, kjer se bo on kuhal in okoli vrtil. Mladenič gré ven. Ko pride do gradu, pove tolovaju, kaj je videl zanj pripravljeno. Tolovaj ma pravi: „Brž ne spovej!“ Jantič se brani, da ne more, ker še ni duhoven. Tolovaj mu pravi: „Memo, reš, če ne te ubijem! Kaj je meni za enega človeka. Gle, cela grajščina je iz človeških buč, a to ni še nič proti temu, kar sim jih jaz umoril. Če me ne spoveš bom pak še tebe!“ Mladenič je bil prisiljen, spovedal ga je. Ko spoved končata, zapiči deček palico v zemljo, ter reče razbojniku: „Tako dolgo tukej klječite, da bo sad rodila ta palica; potem bom prišel jaz vas previditi za smrt.“

Mladenič je šel v šolo, bil je duhoven in šasoma tudi škof; — a pozabil je na tolovaja. Nekega dne jašejo visoki gospodje v ravno tisti gojzd in ta škof z njimi. Škof je enmalo stopil od družšine na stran, in v svoje veliko začudenje vidi unega tolovaja klečati, drevo pak je že sad rodilo. Spovej ga še enkrat, mu podeli poslednji blagoslov, tolovaj pak se zgrudi na tla, vmrje kot spokornik, in njegovega v pepel spremenjenega trupla je zletel bel golobec v nebo.

Škof je šel nazaj, in je živel še enkrat pobožniši kot prej.

3

Škrat. III.

Škrat sedi na zakopanih denarjih in jih ima v svoji oblasti.

Kdor denarje iz zaklada (šaca) izkopa, mora kako žival napreči, da izleče denar, če je denar v zakladu v svoji pravi podobi; ker mora tisti, bodi si vže človek ali žival, ki iz zaklada izleče denar v pravi podobi, poginiti v tistem letu, ko je izvlekel denar.

Prigodi se pak tudi, da zakopani denar zgubi svojo pravo podobo in se spremeni v ~~svojo pravo podobo~~ druge reči najrajši v ôglje ali železo, sosebno v žeblje. V tacem primirljeji sme človek brez nevarnosti vzeti sam oglje ali žeblje iz zemlje, ktero se mu bo pak potem doma v nekterih urah spremenilo v sreberni ali zlati denar, kakoršen je vže zakopan bil v zemljo.

Tisti, ki zve za zaklad, mora molčati o njem in ga brž ko brž molče izkopati, ker ako bi le besedico zinil, zgine zaklad od ondi, in ga škrat prenese drugam.

—

Na Koroškem je, po tukej znanih povedkah, v visocem hribu velika jama, v kteri je tri kupe denarjev. Zaklet krej je, kjer je bil žlahni gospod umoril povestnico tega pre, moženja in prekletstvo ga je zadelo, da se j v zemljo pogreznil, ter še sedej ima v rokah morilno orožje in varuje tiste denarje, ktere je mislil vzeti.

Pasel je necega dne nedolžni pastir, ček ovce v tistem kraji in se igral, svojemi tovarši. Nagloma zgreši ovce, in ko jih gre malo dalje iskati, zasliši bleketanje v neki votlini, gre notri v votlino ter zapazi kamnite stopnice v jamo, v kteri zagleda tri kupe denarjev: na enem je bilo zlato, na drugem srebro in na tretjem razni denar. V sredi je stal mož z mečem v roki, in mu je velil:

„Vzemi iz vsacega kupa enmalo!“

Pastirček zagrabi na vsacem kupu enkrat in dene v žepe, gre iz jame ter žene ovce domu; po poti pak zastavlja vejice, da bi vedel še drugi pot za to jamo.

Ko domu pride, pove ljudem to dogodbo, in šli so iskati te jame; á dasiravno je fant do domi zastavljal vejice, so tiste nagloma izginile, ko je fant ljudem povedal za zaklad. Iskali so potem sosedje in fant to jamo, a nihče jo ni mogel najti.

4. Mavrica.

Mavrica ali „božji stolček," ki se solncu nasproti v deževnih oblacih vidi sedmobarvna, je vremenski prerok; večidelj pravijo, da večerna vedri, jutrnja pak curi.

Kjer se mavrica tišči zemlje, je na enem koncu zakopan žakelj cekinov, na druzem pak žakelj oglja. Kdor koče svojo srečo poskusiti, naj gre na krej, kjer se končuje mavrica, in naj koplje.

5. Babilonski stolp.

V babilonskem stolpu je vse polno živali, med njimi ima svoj sedež babilonska kraljica, varhinja in prvakinja vseh živali in vse hudobije na svetu. Ona bo rodila Antekrista, ✕ katerega bode devet kurb nosilo pod srcem. Antekrist bode denarje sejal, in tisti kdor jih bode poberal, bo ž njim vred pogubljen.

Nekdo je bil šel za veliko plačo h kraljici v babilonski stolp. Pridši do njenega sedeža, se ljubeznivo pogovarja ž njo. Kraljica hudobije, tudi kačja kraljica imenovana, je kmalo kazala goreče ljubezen do

njega; prijazno se je ž njim pomenkovala in mu napravila gostijo. Med gostijo pak mu je natočila omotice med vino v njegovi kozarec, sebi pak samega vina, da bi v potrjenje ljubezni „tuš" pila; iz ravno tega roke, katerega on na tla vrže in ji ga veli prestavi on urno kozarce. Kraljica, ki ima glavo in prsi ženske, spodnji del trupla pak je kačji, izpije nevedoma omotico in ome, se je bil v babilonski stolp pripeljal. Kraljica se potem kmalo izbudi iz omedlevice, brž pošlje za njim leve, medvede, tigre in druge divje zveri. Malo je manjkalo, da ga niso na pragu došle; vsega bi ga bile raztrgale.

Zvezde.

Vsak človek ima svojo zvezdo. Kadar kdo umrje, se vtrne njegova zvezda.

Repata zvezda pomeni slabe reči; ako je nje rep temen, pomeni kolero ali lakoto, če je rumen, pomeni ogenj; ako je pak rudeč, pomeni to vojsko. — Večkrat so videle rumene štange na nebu nad tistimi vasmi, ki so kmalo potem pogorele. — Ko se prikaže na nebu burjava (Nordlicht) pravijo, da se nebo odpre, in kdor s očena, sem tisti čas Boga kej prosi, je gotovo uslišan.

7 Copernice. I.

1.

Copernice ali čarovnice imajo po stari, davnej znani vrazi pri nas svoje poglavitno shodišče na Kleku, kjer obhajajo svoje vese, lice in imajo svoje posvetovanja, ter ij na, lovrednih rečí narejajo v svoj prid dobre, v bližnega škodo pak škodljive.

2.

„Copernice vabijo k sebi postopače."
Enega fantička so hotele copernice večkrat vzeti s seboj, ker ni imel nič opraviti doma pri svoji materi, ktera je bila podružnica in vdova. Pustila ga je brez vzega dela okoli hoditi, in tako je stéknil marsiktere reči. Pride enkrat tudi v družbo, kjer so se nektere ženske na tanem in potihoma pogovarjale, kako bodo šle na Klek in več druzega. Iz dolzega časa se tudi v njemu obudi želja, z njimi iti. Copernice so ga tudi večkrat seboj jemale, in od njih se je naučil razne reči, ktere je potem doma ponarejal; tako, da so se

mu sosedje zelo čudili. Naredil je, da je bilo po hiši vse polno podgan, da je v hiši toča bila, in več druzih umetnih pak nepotrebnih reči.

Vmalo so vendar zapazili, da zahaja v neko skrivno družbo, kjer se ne bo nič prida naučil. Za to ga mati ni več pustila iz hiše; á copernice so ga hotele siloma vzeti, in mati ga je morala večkrat z vso močjo tiščati. Bili so namreč posebni hipi, v kterih so ga hotele copernice vzeti.

Dali so ga potem rokodelstva se učiti v neko mesto k umnemu kovaču, in nikoli več ga niso hotele copernice vzeti, odkar je delati začel.

3.

„Copernice pridejo skozi ključavnično ljuknjo, in vkradejo ljudem dobre reči."

Zimski večer so se na Dolenskim v neki hiši pogovarjali od copernic, kako hodijo na Klek in več druzega. Neki fantalin reče: „Jaz bi šel tudi ž njimi!" Vno potem iz hiše pride zasliši glas, ki ga vpraša: „Si li še pri volji, storiti, kar si popred rekel?" Fant odgovori: „Še sem!" Komej to izreče, se završi vihar, ga vzdigne, in ga nese pod obne,

bjem s kopernicami vred.

V nekterih minutah so bili v neki kleti ali keldri pri polnem sodu vina. Začnejo piti in si napivati; — tudi na fanta pride vrsta in napijé: „Le pijmo ga v imenu Sent-Janža!“ Komej to izreče, vže planejo kopernice iz kleta, in fant ostane sam. Iskal je vrat, a zaklenjene so bile in ni mogel vén. — Drugi dan pride gospodar v klet po vino, pak dobi tega fanta notri. Jako čudno se mu je zdelo, kako je ta fant notri prišel, ker so bile vrata zaklenjene; — vendar ga prime, pokliče sosede, da ga zvežejo in poljejo k gosposki kot tatu. Izgovarjal se je po slovenski, á ani ga niso razumeli, le po svojem jeziku so ga zmir, spod razumel slovenski; temu je svojo zgodbo dopovedal, ta pak je razjasnil tudi tožilcem in svojim so. uradnikom. Gospodje v pisalnici so mu zložili nekoliko denarja za popotnico, in mu dali pisano pravico popotovati. Povedal mu je tudi slovenski gospod, da je Laškem, in kod mora domu iti.

4.

„Kdor hoče copernice videti, slišati, ž njimi kam iti, se njim skriti ali se njih jezi odtegniti, — mora vso obleko obrniti narobe, kar ima na sebi; — potem mu ne morejo nič žalega storiti."

Nekdo je želel copernice videti; zato si obleče vse oblačila narobe, le žepe ali aržete pozabi preobrniti. Počaka jih na zgornih letvah necega kozelca. Nagloma prihrujejo copernice z gorečemi baklami v rokah, ter grozno kričijo. Slišal jih je, da so med vpitjem tudi klicale: „Aržet, aržet!" — Njegova botra, ki mu je svetovala tako storiti, in je tudi med copernicami bila, — skoči brž do njega ter mu odtrga žepe, preden so druge copernice mogle priti do njega. Tudi mu je povedala, da bi ga bile coper-nice vsega raztrgale, ako bi nje ne bilo zraven, in sicer zavolj arzetov.

5.

Ako se od copernic govori, se mora imenovati dan, v kterem se govori. Na primer: Danes je sv. nedelja, danes je četrtek &c. Koj ko se to izgovori, ne slišijo copernice nič več, kaj se o njih govori.

8

Kopernice. II.

a.

„Ni srečno otroče, kterega kopernica drži pri sv. krstu."

Bil je neki šajmeštar, ki je kopernice dobro poznal, in ni nobeni pustil otroka pri sv. kerstu držati. Kadar je taka ženska prišla za botro, je poslal po svojo kuharico, da je otroka namesti nje držala; če je bil pak možki kopernik —, je poslal po klapca, da ga je namestoval. — Ako ga je ktera povprašala, čemu da ne pusti nji držati otroka, — ji je odgovoril, da naj se nič ne stori iz tega, saj je vse eno ona botra otroka, da le zraven stoji. Ravno tako je dogovarjal moškim.

b.

„Zakaj noben duhoven ne pridigva, da so kopernice."

Neko nedeljo je pridigval gorečduhovnik, da so gotovo kopernice na sveta. V obširnem govoru je naštevал njih slabe lastnostni in grajal njih hudobno djanje.

Komej pak je iz cerkve stopil, vže so
ga čakale copernice pred vratmi. Vse
knofe (gumbe) pri suknji in hlačah so mu
potrgale, ~~a~~ še drugače bi ga bile
mučile, ako bi jim ne bil obljubil, da
bo prihodnjo nedeljo preklical to pridigo.
Prvo nedeljo potem je res preklical to
pridigo, in nikoli več ni črhnil bese,
dice o copernicah.

c.

„Kdor hoče copernice poznati, stori
to najložej o Božiču pri polnočni
sv. maši.“ — Napraviti mora namreč
stolček iz 13. plemen lesa; vsako pleme
lesa pak mora biti moškega spola,
in iz vsacega posebej se mora en del
stolčka narediti. Začeti se mora to
delo 13dni pred Božičem na dan pred sv.
Lucijo 12. decembra, in zato se tak stolček
imenuje sv. Lucije stolček. Narediti se
mora vsaki dan ena reč in do Božiča
dokončati.

Na priliko se pripoveduje tako le:
1. dan: ~~a~~ 1. nogo iz javora, 2. dan 2. nogo iz
drenika, 3. dan 3. nogo iz češmilja, 4. dan
4. nogo iz bura, 5 dan plohˇ iz oreha,

6. dan 1. zagojzdo iz hrasta, 7. dan 2. zagojzdo iz
mecesna, 8. dan 3. zagojzdo iz brista,
9. " 4. " " kostanja,
10. " 5. " " beršljina,
11. " 6. " " srobuta,
12. " 7. " " dloga in
13. " 8. " " babjega zoba.

Tako napravljeni stolček se potem sv. Božični večer med polnočno mašo med velika cerkvena vrata postavi in nanj poklekne, obrezine pak se denejo v kamnje × ~~kjer je~~ med blagoslovljeno vodo.

Tako je bil storil neki stari možnjega sin. Ko maši o polnoči, ko so vže vsi ljudje iz cerkve odišli, je videl cerkovnik veliko ljudi, ki so po cerkvenem zidu plezali in praskali. To so bili copernike in copernice. Iskali so vrat, pak jih niso mogli najti. Cerkovnik gre farmeštru povedati to nenavadno prigodbo. Farmeštar veli vso vodo vzeti iz cerkvenih kamnov, in jih čisto izbrisati. To cerkovnik to stori, so vsi lehko šli iz cerkve.

Tistega, ki na sv. Lucije stolčku kleči, ne vidijo copernice, on pak vidi copernice. Če bi ga doše, ko gre iz cerkve, bi ga copernice vsega raztrgale.

d.

„Copernice dado lekko koga prenesti po nevidljivi noči.“

Mladenič je šel iz daljne dežele proti domu. V neki krčmi prenoči in med drugim govorjenjem tudi reče: „O kako bi bil jaz srečen in moja ljubica vesela, ko bi bil nocoj pri nji!“ Na to ga prašа neka ženska, od kod da je doma. Odgovori ji, da kake šest dni hoda od tamkej. Ženska pak reče, da bi bila to njena majhna skrb storiti, da bi bil še tisti večer doma pri ljubici, ako mu je drago nji ki ga bode v nekterih minutah po zraku prinesel domu.

e.

„Copernice plešejo po noči o več krajih.“

To se vidi, kakor ljući, ki se prikazujejo zdaj tukej, zdaj tamkej, ki ugasujejo, pak se zopet užigajo.

9

Copernice. III.

„Razne pripovedke razlagajo, da copernice človeka po noči zmotijo, da ne vé kam domu".

Neki mož je šel iz bližnega sejma domu po dobro znani poti. Naenkrat za, sliši glas, kakor bi beketalo mlado kozle. Mož si nič ne stori iz tega in gre dalje svojo pot. Kmalo potem pak zasliši drugi glas; zdi se mu, da mali otrok joka v grmovji. To je pak ginljivo, v taki ča, noči človeški glas, grem mu na pomoč si misli in gre tjé, odkodar je slišal glas. Ko tjé pride, zopet tako dalječ naprej sliši otročji jok itd. Šel je tako dolgo za glasom, da ga je vsega zmešal in ni mogel tisto noč priti domu.

10

Copernik. I.

Šel je nekdo po svetu iskati službe. Pride do enega gradu in zaprosi službe. Grajščak ga vzame za hlapca in mu obljubi

veliko plačilo, če bo vse storil po njegovi volji. Pove mu pak, da ga prej ne bo pustil iz službe, da bo raztrgal prve čevlje, ki mu jih bo on napravil. Napravi mu pak železne čevlje, in reče: „Dokljer tih čevljev ne raztrgaš, si v moji oblasti!"

Mladenča je zelo skrbelo, kako bo raztrgal te čevlje. Kmalo potem gre gre gospod od domi, – in hčerka njegova stopi k mladeniču, ter mu pove, da je v copernikovi oblasti. „Ni se ti pak zavoljo tega treba nič bati" – reče deklica – „jaz bom za te skrbela, ker si ti meni jako všeč in te skorej vže v srcu ljubim. Čevlje boš kmali raztrgal, če vsaki dan svojo vodo na nje spustiš; á nikar ne pozabi dan na dan to zjutrej na tešče storiti." Mladenič jo zahvali za svet in stori tako. – Res je bil kmalo strgal čevlje, ruja, vica jih je bila snedla. Pove in pokaže to coperniku, ter tirja pogojeno plačilo; a copernik mu noče nič dati in ga tudi ne spustiti iz službe, marveč si še eno

zvijačo zmisli in reče mladeniču: „Ne
pustim te od sebe in ti ne dam plače,
če ne okopaš planjave, kjer je sedej
pesek in ne raste nobena zelenjad, in če
ne požanješ na nji danes do večera zrele
pšenice, te ne pustim od sebe, ampak zmi,
rej boš moral biti moj služenj. Ako pak
to storiš ti bom dal mojo hčer za ženo."—
Žalostno gre mladenič na planjavo in ob.
upano kopље od jutra do poldne, potem
poškropi z vodo peščenino, ter vseje
pšenice po planjavi in čaka, kdaj bo
skalila. Ura je vže tri odbila, á še
nobena kal ni pognala iz zemlje. Obupano
in trepetaje stoji mladenič na pusti pla,
njavi, kar se prikaže devica, ki ga poto,
laži, ter mu da ljulike in prahu s smet,
ni nanešanega, pak mu reče: „Posej
to po planjavi in zvečer boš žel zrelo
pšenico!" Mladenič jo sluša, ter stori tako.
Kmalo je pšenica pognala kali, očividno
je rastla, in predno je šlo solnce za goro,
dozori pšenica. Mladenič jo požanje,
zveže v snopke in pokaže kopernika,
kteremu se je precej malo dozdevalo,
da mora tukej pomagati njegova hči,
reče tedej: „Hčer mojo si zaslužil, á
sedej moraš še za ženitovanski obed
preskrbeti; zato moraš pak v 6 urah

za 20 oseb pripraviti srebernih žlic,
vilic in nožev, pridelano pšenico zmleti,
iž nje speči kruha in pripraviti jedila
za ženitovanski obed." — Mladeniča je
to tudi jako skrbelo, á kmalo mu to
skrb odvzame hči kopernikova in sevej
njegova nevesta, ~~kar~~ v enem hipu na,
redi s koperniško nočjo, da je vse to
bilo pripravljeno, kar je oče kopernik
tirjal za ženitovanski obéd.

Ko se je kopernik prepričal,
da je vse storjeno po njegovem
ukazu, je dovolil, da se smeta mladenič
in njegova hči zaročiti, in precej na
to je bila poroka ~~ter~~ ženitovanje.
Po dokončanem ženitovanju odka,
žejo ženino in nevesti posebno sobo
za spalnico in shrambo njunih peči.
Nedavno potem se kopernik odpravi
na potovanje po svojih opravilih,
skrb za mladi par pak izroči
stari kopernici, svoji materi.

Ko kopernik odide, razodene mla,
denču njegova žena svoje misli in reče:
„Napraviva se za odhod od tukej; ker
~~doklje~~ tva tukej, ne bova nikoli svobodno
živela, ampak zmirej bova sužnja

kopernikova. Zatorej poslušaj moj svet!
Storiva se bolna in leživa tri dni zmi-
rej na postelji; potem bova kopernico
ukanila in zbežala. V daljni deželi bova
vzela v last grad na hribu, ki je jako
lep, a vže davno ves zapuščen, kakor
sem ga sama vidila, ko sem še
hodila z materjo v koperniško družbo."
Mladenič rad privoli, ker tudi njemu je
bilo zoperno biti v kopernikovi oblasti.
Tedaj se odpravita na odhod; — vse reči
deneta v red in se bolna storita. Stara
kopernica njima donaša potrebne reči,
in ko njima vže za osem dni nanese
vsega potrebnega, hodi le še ljukati
na ključavnično ljuknico, če še dišeta
in živita. — Tretjo noč reče žena možu:
„Ustaniva in urno odriniva od tod,
ker stare kopernice ni doma, jaz pak
bom naredila, da bo naju čutila, kadar
pride domu." Potem pljune na zglavje
dvakrat zaporedoma, in slišalo se je
dihanje dveh oseb, ker vsaki pljunic
je dihal kakor en človek. Precej potem
pak odideta naglo.

Stara kopernica pride drugo
jutro domu, posluša pri vratih in
čuti, da še oba dišeta. Popoldne pak
pride tudi kopernik domu; brž gre
k starki in jo povprašuje o mladema

para; in ko zvé, da sta oba bolna, hoče ključ imeti, da bi šel k njima pogledati. Stara mu ga precej da; in ko pride v sobo mladega para, ne najde nikogar na postelji, samo dihanje sliši; tedej bolj natanko pregleduje, in zapazi dva pljunica. Tedej še le spozna vso zvijačo svoje hčere, in ves razkačen pokliče vrage iz pekla, ter jim zapove to zvijačo poravnati. Lucifer, peklenski glavar, kteri precej njuni sled najde. Copernik mu da najhitrejega konja in peklen, ček brzo jaha po sledu za njima, a dolgo časa ne vidi nikogar. Hlada coperníca naglo zapazi hudnika za seboj in reče možu: „Stisni se k meni, ker vrag gre za nama; — jaz postanem kobila, ti pak vojak. Sedi na me in jahaj, da nas zlodi ne bo poznal!“ Ko zlomak prijezdi do vojaka, ga povpraša, če je videl eno žensko in enega moškega; vojak pak odverne, da ni videl nikogar. Peklenček, kteremu se je s tem trudi zmešal sled, se vrne nazaj.

Ko pride v copernikov grad nazaj, pove Luciferju, da ne more nič najti.

Lucifer ga vpraša, kaj je videl na poti. Odgovori mu: „Druzega nič, kakor enega vojaka sem videl, ki je jahal na kobili. Prašal sem ga, če je videl eno žensko in enega moškega; pak je rekel, da ne." „Lej prismode! To je bil mladi par; mož je bil vojak, kobila pak žena; — pripeljal bi bil oboje semkej." — se zavere Lucifer — „idej grem pak jaz, boš videl, da jih priženem." Lucifer jaha še hitreje kot uni hudobec. Ko je še precej dalječ od njiju, ga vže zapazi mlada copernica in reče možu: „Lucifer gre za nama; da naju ne bo poznal, postanem jaz kapela, ti pak mašnik. Maši, in Lucifer bo naju zgrešil." Zgodi se tako. Lucifer prijezdi do kapele, pogleda notri, in ko druzega ne vidi, kakor mašnika, jezdi naprej: Sled tem zgreši sled, in se vrne nazaj.

Ko v copernikovo palačo pride, ga na pragu čaka stara copernica in ga vpraša, kakošno poročilo je Donese. Lucifer ji vse pove, kar se mu je na poti primerilo.

Stara copernica ga na to okrega:
„Si li še ti tako neúmen, da si
nisi mogel misliti, da je mogla
kapela biti ženska in mašnik
možki! Malo počakaj, in videl
boš, da jih bom jaz dobila še brez
konja." — Na to zleti stara koperni-
ca čez hribe in doline. Hlada
copernica čuti vže njen prihod
od dalječ, reče tedaj svojemu možu:
„Mati gre za nama, a nič se ne
boj; jaz bom raca in bom po potoku
plavala, ti boš pak lovec.
Strelaj tisti čas gosi po vodi.
Mati bo žaba, in bove se trgale.
Tedaj vstreli vanjo!"

Vse se res zgodi tako, in ko je
mož žabo vstrelil, se žaba razpoči,
in tako sta bila on in njegova žena,
mlada copernica, rešena sužnosti sta-
rega copernika. Kmalo sta
potem posedla vže namenjeni grad,
sta bila jako srečna, in če še
nista umrla, gotovo še sedej živita.

11

Kopernik. II.

Prišel je neki fantič v službo k enemu koperniku, kteri mu veli pod kotlom kuriti. V kotlu so bile zaklete duše.

Neki dan jako kuri pod kotlom, ko ni bilo kopernika doma. Kar zavpije duša: „Ne kuri več tako hudo pod kotlom, usmili se me, jaz sem tvoja botra!“

Mladenič neha kuriti in se precej spravi od kopernika.

12

Rojenice.

Ker se je vže mnogo reči bralo po naših časnikih o „rojenicah“, naj tudi jaz to zapišem, kar menim, da se še ni bralo.

Vsaki noseči ženi so rojenice prerokovale v starih časih, kako bo ž njo o porodu; o porodu pak so se vsedle za mizo ter so sodile o sreči življenja in o načinu smrti novorojenca. Vidili so jih nekedej ljudje, da so kot tri belo obločene žene sedele za mizo,

ter so jih slišali, ko so govorile, kako se bo godilo novorojenemu na tem svetu. Še dan danes, pravijo, da sedijo pri vsacem porodu rojenice za mizo, pak nevidljivo. Zato devajo po nekterih krajih na Dolenskem kruh na mizo o porodih, da rojenice pri kruhu sede boljšo srečo nagovore. Srečo, ki jo rojenice nagovore, ne zapusti človeka, a tudi po njih napovedana nesreča mu ne odide drugače, da človek se umakne nesrečnemu kipu. Če koga kako drevo ubije, ali se mu drugače primeri ne srečna smrt, pravijo, namenjeno mu je bilo in rojenice so mu pri rojstvu to obljubile; če bi pak tistemu nesrečnemu kipu odšel, bi še dolgo srečno živel na svetu.

Prerokovale so nekomu rojenice o rojstvu, da se bo obesil; in to so okoli stoječi slišali. Zato so bili starši silno žalostni; šli so prašati duhovnov za svet, kaj jim je storiti, da bi se ta nesreča odvrnila. Duhovnik jim svetuje, naj uče otroka, da bode vselej reke, — „v Božjem imenu!“ — kadar kej začne.

Jantič se je tega kmalo tako privadil, da ni pri najmanjši stvarci opustil tega. Nekega dne mu pride tudi na misel, da bi se šel obesiti. Vzame vrv, in gre v bližnji gozd, ter poskuša se obesiti, a pri vsakem početku po stari navadi reče: „V imenu Božjem! — se moram obesiti.“ Ali čudo, te besede so imele tako moč, da se mu ni bilo mogoče obesiti se, dasiravno se je z vso močjo več ur prizadjal za to. Po tem je nesrečni hip minul, in ni ga bila nikoli več volja obesiti se. Živel je potem še dolgo srečno.

Ravno ker o obešenji pišem, ne bode mi odveč kratko opomniti, kaj sicer posebnega naš narod o tem misli. — Kdor se enkrat obesi, pak ga kdo smrti reši, ne bode se drugič več šel vesiti se, ker pravijo, da vidi neizmerno brezno pred seboj ter posebno grdih pošast in groznih kač pod seboj, ki se vse vanj stezujejo in ga gristi žugajo; zato se tudi vsaki jako krči. — Nekdo se je bil obesil v domačem skednji, in ravno ko se je krčiti začel, je prišla domača dekla po svojem opravku v skedenj.

Brž ko to vidi, sname na steni visijočo koso in ga odreže. Komej je bil na tleh, brž pobere pete in dirja v bljižni gojzd. Ko dekla to v hiši pove, so se domači prestrašili in začeli se tudi bati, da ne bi se pak sedej v gojzdu obesil. Nek star mož, ki je bil v vasi, jih brž potolaži in jim reče: „Nikoli več se ne bo obesil, ker je vžé pošati in vraga vidil." Res je bilo tako; fant je prišel čez nekoliko dni domu, in ni se šel nikoli več vesiti; še jako ga je bilo sram, če mu je kdo rekel „obešenic."

Rojenice so tudi sanje razlagale. Pravijo, da so od vsake reči povedale kaj v sanjah pomeni; rekle so, če se je komu senjalo, da je v vodo padel, da to pomeni skrb, bolj ko je bila voda kalna, večjo skrb čaka človeka. Ogenj je po njih razlaganji pomenil ženitovanje, orehi so pomenili kreg, kruh je pomenil mrliča v žlahti itd.

13

Lakomni bogatin.

Ko sta še Kristus in sv. Peter po svetu hodila, prideta neki večer do jako lepe hiše, ktera je blizo pota stala na samoči. Sv. Peter pravi: „Gospod, jaz sem truden, potrkajva tukaj; sej sem vže večkrat slišal, da so po samočah dobri ljudje, nadjam se tedej, da nas bodo z veseljem sprejeli. Potrkata in prosita, da bi je prenočili. Bogatin vpraša: „Ali imata kaj denarja pri sebi?“ Sv. Peter odgovori: „Ne.“ — „Torej vaju ne morem sprejeti in prenočiti“ odgovori bogatin — „kdor hoče pri meni vez noč ostati, mi mora kaj skupiti dati, ker jaz nimam gostilnico in zastonj ne prenočim nobenega.“ Sv. Peter reče Kristusu: „Gospod, kaj hočeva začeti, noč je vže tukaj, nobene druge hiše ni blizo, kakor ta krčma, denarja nimava, da bi dala kaj skupiti in drugače naju nočejo prenočiti!“ — Kristus ga zavrne: „Kaj se mešaš v nepotrebne stvari, maloverni!

4

Vdari s palico na to skalo (mu jo pokaže) in bo denar iz sebe dala!" Sv. Peter vdari prvič, á denarja ni. Bog pravi: „Udari še!" Sv. Peter vdari vdrugič, á denarja še ni. Veli mu Kristus še vtretjič vdariti na skalo. In, glej, čudo! Ko sv. Peter vtretjič po skali vdari, se izsuje toliko srebrnega in zlatega denarja iž nje, da sta ga komej nesla. — Zopet gresta k poprejšni krčmi, potrkata in pokažeta denar. Veselo ju sedej gostilničar sprejme, njima postreže z vsem, kar sta poželela. Drugi dan pak, ko gresta iz gostišča svojo pot, ju nedelječ proč bogatin počaka za grmom pri poti, kjer sta imela memo iti. Skopuha so mikali denarji, ktere sta popotnika seboj imela, vstreli tedej iz germa, in krogla zleti memo sv. Petra. „Oh," — zavpije ta — zdej bom mogel nesrečno umreti!" Jezus ga tolaži: „Ne boj se, sej bom jaz pri tebi; ne bo te ta grdun vstrelil ne!" ———

Skopuh vstreli vdrugič in vtretjič, a vselej med oba popotnika. Kristus se mu nasmeja in reče: „Kaj pak strelaš, osel!" In glej, čudo! — tisti trenutek je postal bogatin osel; Kristus pak in sv. Peter sta ga peljala po svoji poti naprej.

Pridejo do necih ljudi, ki so kamen vozili za novo cerkev. Kristus jim ponudi osla za voziti kamen. Ker je bil osel na videz jako močan, je bila ta ponudba ljudem jako všeč. — Čez pol leta prideta zopet do zidarjev in vzameta osla nazaj. Močno so ga hvalili in dobro plačo so njima dali za njegovo delo. Potem odrineta z oslom dalje; neki večer pak prideta z njim do tiste hiše, kjer je bil popred ta osel še v človeški podobi za gospodarja. Potrkata in poprosita ju prenočiti. Gospodinja ju sprejme prijazno in reče, da ju bo prenočila, čeravno težko.

Ko jih otroci zagledajo, se razvesele in tečejo povedat materi, da so oče prišli; — mati pak je le osla videla. Ko ga pripeljata v hišo, je postal človek. Vpraša ga

/.

Kristus, kje da je bil, kaj' misli.
Bogatin mu odgovori, da meni, da
je mnogo let služil, veliko trpel,
a sam Bog vé, kje!

Enaka pravljica, le z nekteremi
razločki, je znana na Dolenskem o sv.
Lukeži. Pravijo namreč, da je rado-
voljno in z Božjem dopuščenjem
kot voliček ali v volovski podobi
za cerkev vozil kamenje, in zato ga
še sedej malajo v podobi vola.
V Laščah pak pravijo, da je sv.
Luka zato človeško podobo spre-
menil v volovsko, da bi se imak
nil posvetni časti, ktera mu je za,
vsé njegove lepote, modrosti,
zgovornosti in učenosti došla.

Vremenska pravila.

14 ## Prosenec.

Dolga zima, dobro leto. — Megleni prosenec, mokra spomlad. — Če je prosenec brez snega, bo žito drago.

15 ## Svečan.

Če je svečan gorak, je Velika noč rada bela. Kakošno je vreme po noči pred sv. Petra stolom (med 21. in 22. svečanom), takošno je potem rado 40 dni zaporedoma. Suh post, dobra letina. — Sv. Matija led razbija, če ga ne najde, ga pak naredi.

16 ## Sušec.

Kadar je suh sušec, moker mali traven, pak hladan veliki traven, takrat je dobra letina. Grom sušca meseca označuje dobro letino. Dež sušca meseca označuje sušo poletí. Grdo vreme o sv. Gregorji (12. sušca) pomeni dobro letino.

17 ## Mali traven.

Če je moker mali traven, je potem rad kresnik (rožnik) suh; če pak je mali traven suh, je rad moker mali srpan in sploh celo poletje. Burja do sv. Jurja (do 24. mal. travna) označuje dobro letino.

Malega travna sneg gnoji.

18 Veliki traven.

Dobro znamnje je rosa velicega travna, á slabo znamnje je njegovi mraz. — Roj čebel velicega travna velja voz sena. Vlana s Sirjacih (1. vel. travna) napove veliko sabjo. — Ako je sv. Pankracija dan (12. vel. travna) lepo vreme, je potem rado dolgo časa lepo. — Kakoršen je sv. Urban, tak je vsak jesenski dan. — Sv. Urban je prvi poletni dan. — Sv. Urban pripelje muhe sebo, zvrne jih za vsako izbo.

19 Rožnik ali kresnik.

Če je mrzel rožnik bil, je vse poletje spridel. — Kakoršno je vreme sv. Medarda dan, takošno bo tudi o žetvi. — Ako je sv. Rešnjega telesa dan lepo, mislimo, da dobro leto bo. — Pred kresom dežja prosi, po kresu dežnik nosi.

20 Mali srpan.

Kdor pred sv. Jakobom sena ne pokosi, ga po sv. Jakobu vsaki dan manj dobi. — Kar mali in veliki srpan ne skuhata, ne more kimovec speči.

21 Veliki srpan.

Če je bilo malega srpana jako vroče, pak je velicega kladno, pravijo, da trdna zima bo. — Ako je veliki srpan suh, je po zimi dosti snega. — Če šinkovci pred solncem pojo, deževno vreme naznanijo. — Po solnčnem zakodu megleno je spominj k lepemu vremenu.

22 Kimovec.

Ako svetega Filna dan solnce seje, rado potem še vso mesec dobro greje. — Ako je svetega Matevža dan lepo, drugo leto dosti dobrega vinca bo. Hude ure kimovca meseca prerokujejo prihodnje rodovitko leto.

23 Vinotok ali kozoperdk.

Če žrjavi pred sv. Lukom od nas v ptuje kraje ne gredo, smemo upati, da do Božiča zime ne bo. — Če perje jesen dolg na drevju vesi, nam se zgodnje zime treba bati ni. — Če ptič in jazbeci debelijo, z hudem zimskem mra, zom nam protijo.

24 Listopad.

Če pade prvi sneg na mokro, prihodnja letina dobra bo; ako pak pade na zmrzlo zemljo, se bo letina obnesla slabo.

Če je pred sv. Martinom led, bo pred Božičem povodenj. — Če je sv. Martina dan lepo, je potem ravo grdo; ako je pak le količkaj dežja ali snega, je potem ravo lepo.

25

Gruden.

Kakoršen advent, tak post. — Dnevi od sv. Lucije veljajo kot vremenski preroki vsaki za en mesec do Božiča, in od Božiča do sv. 3 Kraljev nasprotí: štejejo se namreč od sv. Lucije naprej, in od Božiča nazaj; — če se pred Božičem in po Božiču dneva vjemata, bo zadevajoči mesec tako vreme kot je bilo ta dva dni; (n. pr. Božični dan in sv. Štefana dan je bilo mokro vreme, drugo leto bo grudna mokro ito.) — Če vsi trije Božiči gor jemljo, bo šla cena gori; to je: draginja bo tisto leto pri vseh rečeh, ako je o Božiču maj, ker potem raste luna do sv. 3 Kraljev. — Če je vtorek Božični dan, bo tisto leto iz vsake moke dober kruh ali slaba letina. — Če je o Božiču lepo, pride po Novem letu grdo. — Božični vetrovi obetajo žlahtno letino.

Zdravice.

Prva.

1.

To zlato vinsko kapljico
Zdaj hočemo popiti
Zavezo staro bratovsko
Želimo ponoviti.
Na zdravje pij ga bratu brat,
Da bi veseli bili:
Znabit, da je to zadnjikrat,
Da skupej bomo pili.

2.

Čas nam beži kot brezni vir,
Le kratko je živeti,
In hitro hoče ljubi mir
Nam le-ta smrt zatreti;
Zato ne dajmo dolgo stat'
Te čaše, bratje mili!
Znabit, da je to zadnjikrat,
Da skupej bomo pili.

3.

Sem zmirej verno ljubil vas,
Če lik ni bilo poznati
Do vas je srce vsaki čas
Gorelo, Dragi brati!
Al' danes dajmo se spoznat,
Da smo si dobri bili;
Znabit, da je to zadnjikrat,
Da skupej bomo pili.

4.

Če pride dan, pak pride noč,
Da okoli zopet stali,
In desne roke si drugoč
Kot stari bratje dali;

In peli bomo tistokrat,
Bogu se zahvalili,
Vej nej še zdej to zadnjikrat,
Da skupej smo ga pili.

Druga.

1. Letos je en' srečno leto,
Dosti vinca je na svetu;
Danes je en srečni dan,
Dosti vinca v glavč'inam.

2. Le ga pijmo, 'no zavžimo,
Na Boga ne pozabimo,
Mi na Boga, Bog na nas,
Da nam bo en kratek čas.

Tretja.

1. Kjer prijatli skup pridejo,
En glažek vinca pijejo,
Si tud' zapojejo
Zdravičko prav lepo.

2. Le naj gre glažek zdej naprej
Zato k' smo dobre volje zdej,
Kdar glažek prazen bo,
Pa pojdmo spet domu.

Četerta.

1. Zdravička je le-ta,
Ktero sam Bog štima;
To vince je zares dobro,
Da b' ga prenal' ne b'lo.

2. Glažek na miz' stoji,
Moj bratec ga nalij,
Le daj, le daj glažek naprej,
Ki smo dobre volje zdej.

3.

Le pijmo ga preveč,
Da bi ne vedli več;
Le pimo, pimo ga tako,
Da bomo vedli kam domu.

26

Kaj ptiči pojo.

Kmet je imel sina, ki je v mestu hodil v šolo. Ko se je vže več let učil, ga je kmet hotel doma imeti, da bi delal; sin pak ga poprosi, naj bi ga pustil še eno leto, ker bi se rad učil, kaj žabe regljajo. Kmetu se je sicer to čudno zdelo, vendar mu pusti veljati. Predno pak je leto minulo, ga prosi zopet sin, da bi ga pustil še eno leto, učil bi se, kaj psi lajajo. Oče mu dovoli. Potem, ko je vže drugo leto minulo, gre kmet zopet v mesto in noče nikakor več pustiti sina. Vendar sin ga prosi in prosi, še bi se rad učil, kaj ptiči pojo, ker to je največ vredno, vse drugo je nič proti temu. Kmet nekoliko časa mrmra, potem pak gre domu in pusti sina v mestu.

Ko je pak zopet leto preteklo, pride sin sam domu k očetu in dela sam ž njim od zjutraj do noči; vse mu je šlo dobro od rok, kar je očeta jako veselilo. Enkrat sta šla oba iz polja domu čez gozd. Zvečer je bilo in ptički so zvrgoleli svojo večerno pesem.

Na to povpraša kmet svojega sina: „Kaj ptiči pojo?" Sin se brani in noče povedati; a oče ga le sili, in ga zagotovi, da mu bo odpustil, naj si bo še tako hudobno. Sin se da pregovoriti in pove: „Ptiči pojo, da bom jaz enkrat vaš oče!" Šla sta naprej; á kmeta so jako jezile te besede in jih ni mogel pozabiti. Drugi dan zapove svojima hlapcoma: „Ko bosta drva sekela v gozdu, ubita mojega sina!" Hlapca in mladenič gredo drugo jutro drva pripravljati v gozd, kjer se vest obudi hlapcema, svojemu mlademu gospodu popadeta k nogam, spoznata svojo hudobijo, in mu povesta, da se sedej ne upata domu, ker je njima oče trdo zapovedal, njega umoriti. Sedej ga ob enem poprosita, da bi ju obdržal pri sebi. Mladenič odpusti obema; in tako so šli vsi trije naprej, brez da bi vedili kam. Pridejo do enega samotnega gradu, pred kterem so štirje psi lajali. Na to reče gospodič hlapcema: „Počakita en malo grem poslušat, kaj psi lajajo!" Kmalo pride nazaj in pové: „Psi lajajo, da naj se napotimo v Rim."

Ko so prišli na cesto, se obrnejo proti Rimu. Trudni in sparjeni pridejo proti večeru na neki most, kjer počivajo v senci pod drevjem. V bljižnem potoku pak je regljalo veliko žab. Gospodič poslušа in kmalo vesel pove: „Žabe reglјajo: Ko je enkrat šel papež tod, se most vdere, ter se papež in njegovi spremljevalci potopijo. Če sedej leži v vodi palica svetega Očeta, jaz jo moram dobiti in ž njo v Rim iti!“ Ka to ga hlapca spustita po vrvi v vodo, in našel je srebrno palico; — potem pak so šli naprej.

Ko so vže marsikej pretrpeli, in tudi večkrat zašli, pridejo necega dne v sveto mesto. V vsih cerkvah zazvonijo zvonovi, ter ljudje hitijo v cerker svetega Petra, kjer so kardinalji, škofje in drugi duhovni sedeli, pak vgibali koga bi zvolili za papeža. Ti trije popotniki grejo tudi v cerkev, se vsedejo na zadnje klopi in molijo pobožno. Vse je bilo tiho v cerkvi, a ko bi trenil se zasliši plosk peruti in bel golobec se vsede študentu na glavo. Nihče ni zapazil golobca na mladenčevi glavi, in odletel je preč. Ko pak spet vdrugič pride, postanejo ljudje nemirni.

V tretjič pridšega golobca zagledajo tudi kardinalji, grevo ponjga in ga povprašajo, od kod je prišel. Vse zvesto pove mladenič in jim da tudi palico papeževo. Nekoliko časa so glave skupej držali, potem pak so razglasili, da so zvolili novega papeža, in ta je tisti popotnik, ki je prinesil papeževo palico: sam sveti Duh ga je cerkvi postavil glavarja. Potem ga posadijo na tron in volil je kardinale; svoja dva izpremljevalca obdari bogato in ju za svoja služabnika sprejme. Vladal je modro in srečno.

Prigodi se pak potem, da začne kmeta peči vest, ker je zapovedal umoriti svojega sina, srčno obžaluje doprinešeno hudodelstvo, kamorkoli pak gre k spovedi, nikjer ne najde polajšanja. Zato sklene v Rim iti k papežu, ga ta precej spozna in mu reče, da ne more danes spovedovati, naj pride jutri h kosilu, sej vže vé, kaj mu teži vest. Kmet zahvali in se čudi temu. — Drugi dan pride kmet h kosilu določeni čas; a kako se čudi, ko mu velijo na častni sedež sesti. Še bolj pak ostrmi, ko mu začne papež očitati njegovo hudobijo, kako je znabiti njegov sin umrl v pregrehah in je za vselej oropan večnega veličanja, za

/

kar se bo oče njegov moral stokrat hujši pokoriti.

Kmet pade ves zgrevan papežu k nogam in jokaje govori: „Ni ga več zveličanja zame ne v tem življenji, ne po smrti!“ — „Še, še, oče! še“ — zakliče papež — „ker Vaš sin živi, in ni umrl, kakor ste Vi mislili, — jaz sem Vaš sin!“ Na to objame kmet svojega sina, in sin reče: „Ptiči so vendar prav imeli, ko so peli, da bom jaz Vaš oče!“ Ves vesel zavpije kmet: „Bog je vse prav storil, njega zahvalimo!“

Živel sta potem oba, papež in njegov oče, srečno skupej, ter sta oba v Rimu pomrla.

27 Čudni papež.

1.

Neki ubog pastirček je šel gledat, kako volijo papeža. Za vrata pokukne, da bi ga ne videl njegov gospodar in drugi ljudje, ker je bil v raztrgani obleki. Naen, krat izleti iz vrha velicega oltarja golobec,

in vse radovedno gleda za njim. Usedel se je za vratmi na pastirče, kovo glavo, ktéri je bil precej potem zvo- ljen za papeža.

2.

Ko je bil njega dni papež umrl, so se dolgo pričkali, koga bi zvolili za novega papeža. Nekega dne se prikaže neznana prerokinja, ki veli križem sveta iti iskati moža, ki bi kosil na železni mizi.

Poslanci dobijo kmeta, ki je oralno drevo povezni, na železni lemež postavil okledo in je prav tečno jedel. Ko so ga zagledali, se jako ovesele poslanci, ker našli so, kar so iskali. Urno stopijo k njemu in mu razodenejo svoje misli. Kmet jih debelo gleda in se jim posmehuje; poslanci pak le vanj tiščijo, da mora iti ž njimi v Rim. Kmet pak jim reče: „Kako bom papež, ker ne znam brati, ne pisati?“ — Ko mu pak bukve podajo, jim urno in razumljivo bere. Kmet spozna, da je božja volja, da mora papež biti, in gre voljno ž njimi v Rim, kjer so ga za papeža kronali.

28

Mlinar.

1.

Narod stavi v svojih povédkah mlinarja v zvezo z hudem duhom, z coprnicami in škrati. Vselej pak hudega duha prekani mlinar; zato je tudi skorej vsaki dosti bogat.

V neki povédki je hotel hudi duh imeti svoj dél na mlinarjevem polji. Prvo leto se pogodita, da bo last hudega duha, kar zraste pod zemljo; kar pak zraste nad zemljo, bode mlinarjevo. Vsejal je na to mlinar pšenico, in ko je dozorela, je rekel vragu: „Jdej grem jaz pšenico žet, potem zrasč pak ti svoj dél izruvati iz zemlje.“ Zgodi se tako; a hudir je od jeze škripal z zobmi, ko se je vkanjenega videl. Potem reče mlinarju, da bode vprihodnjič on imel zgornji dél. Drugo leto vsadi mlinar krompir na svojo njivo; in ko je dozorel, reče glodju, da naj gre perje požet. Ko se to zgodi, skoplje mlinar svoj krompir in hudnik se je zopet golju, fanega videl. — Ker je sprevidel peklenšček, da v tej reči ne pride mlinarju na konec, ga kliče na dvoboj. Mlinar vzame kratko toporišče in krepko nabija vraga. Hudi duh je bil zgrabil dolgo preklo in ni se lehko branil. Zato se nazadnje pomiri in le še pod jezom si kotiček zgovori, kamor se tudi mlinar o grdem vremenu hodi pogovarjat ž njim.

2.

Izmed raznih povédek, ktere sem še slišal med našim narodom o mlinarji, povem tukej še eno, ki se mi zdi zanimiva.

Živel je v starodavnem času blizo grajske gosposke na deželi jako bogat mlinar, od kterega so ljudje pravili, da si je svoje premoženje pridobil z coperniško umetnostjo. Nekteri so si še celó pra-

vili na uho, da je bil mlinar „v črni šoli," da ima
coperniške bukve in je v zvezi s hudemi duhovi in
škratmi; ker neprenehoma je klopotal njegov velikan-
ski mlin s tremi tečaji, če prav ni bilo dežja tedne
in tedne; če so tudi mlini po vsej znani okolici se
vstavili zarad pomanjkanja vode, njegov mlin je
noč in dan bil v teku, ter je imel vode pak dela
zmirej zadosti. Najlepši žito so ljudje iz bljižnih
in daljnih krajev nosili in vozili v njegov mlin;
vsak se je srečnega štel, če je ta mlinar le hotel
njegovo žito zmleti; kajti noben mlinar ni znal
tako lepo mleti, nobeden ni tako malo merice ali
plače jemal in nobeden ni bil tako dobrotljiv kakor on.
V njegovem mlinu so bili ljudje zmirej veseli, vsako
nedeljo je klapcem in deklam dovolil v krčmo iti, kajti
rekel je: „Kdor ves teden dela, se mora v nedeljo spočiti
in razveseliti."

Ker je svoje ljudi dobro plačeval in
jim dovolil vsako pošteno veselje, so bili tudi jako pridni
in ubogljivi, ter bi bili zanj šli v ogenj, če bi jim bil
velil. Kadar ni bilo družine doma, je sam oskrbo-
val mlinarske opravila; proti polnoči pak se je zaprl
v neko sobo, ktera je bila pri tleh zraven družinske
hiše in je imela železne križe v oknih, skoji ktere se
je videl jez njegovega mlina, ki je zmirej bil poln
vode in ni nikdar presahnil. Ta izba je bila nje-
govo najljubše stanovanje iz-med vseh bogato ozaljša-
nih sob njegove hiše, ker tamkej je bila velika železna
skrinja, v kterej so bili njegovi prihranjeni zlataki in
srebrnjaki shranjeni v lesenih skledah, ter je tam tudi
bila visoka omara v steni vdelana, v kteri so zaklje-
njene bile njegove coperniške bukve. Iz teh bukev brati,
je bilo njegovo največi veselje; kajti on ni nikdar šel
v krčmo ali kaki drugi kraj razveseljevanja. Njegove
bukve so mu bile še ljubše kot njegovi cekini in tudi
ljubše kakor njegov mlin in njegovo veliko zem-
ljišče, in ker ni imel ne žene ne otrok, je namesti tek
ljubil svoje bukve. Kadar je bral in se je v skrivnostne

vednosti zamaknil, se je smelo okoli njega
goditi, kar se je hotelo, nič ga ni skrbelo.
Pustil je vse vrata v hiši odprta na stežaj,
in če so ga prijatelji opomnili, da je
nevarno po noči hišo puščati odprto,
se jim je glasno smejal in je rekel, da
misli, da se mu ni treba bati, da bi
ga kdo oropal ali celó ubil, kajti
zavarovan je vsacega napada. Prijatelji
njegovi so pak na to z glavami ma-
jali, in so bili po tacem mlinarjevem
govorjenji le še bolj potrjeni v veri,
da se mlinar zna z koperniškimi
pripomočki čarovati.

Neko nedeljo v jeseni, ko je bilo v
tistim kraji cerkveno žegnanje, so bili
ši mlinarjeva družina vsi na ples,
on pak je bil sam po navadi v
mlinu in je bral v svojih koperni-
ških bukvah. Kar naenkrat zasliši več
mož proti mlinu iti. Psi so začeli lajati,
a precej potem so umolknili. Mlinarju
se je to čudno zdelo, vzame ljuč in gre iz
svoje sobe. Na to se odpro vrata druzinske
hiše (stanice) in vstopilo je dvanajst mož
v črne plašče zavitih (notri) pokriti so
bili s klobuki, ki so imeli jako široke
kraje, na obrazih so pak imeli črne šeme
ali larfe in v rokah so držali velike
debele kolce, ter so voščili mlinarju
„dobri večer.“ Mlinarjim je v prvem tre-
nutku odvrnil njih pozdrav nekako
strahoma, ker prikazen nasemljenih
je bila taka, da ni nič kej prida
pomenila; a kmalo je zopet k sebi
prišel, jih je s svečo v roki ogledal od
nog do glave ter jih povprašal, kaj želijo.

Največi teh mož, ki je bil njih glavar, je rekel: „Gospod mlinar, zvedili smo, da ste o današnjim žegnanji sami doma, in smo prišli vas kratkočasit." Na to reče mlinar: „Zahvalim vas, če prav ne vem, kdo ste in zakaj ste mi za kratek čas semkej prišli; le čudim se, da sta vas moja dva pustila notri iti!" — „Ha, ha! Skrote ležijo zunej na dvorišču in držijo vse štiri od sebe. Jaz ne morem trpeti psov, ki lajajo!" — reče glavar. — „Ubogi moji psi! — tega niso zaslužili za njih zvestobo. Že vé da, če pomislim, da bi bili naše kratkočasovanje motili s svojim lajanjem, se mi ravno ne zdi čudno, da ste jih napravili mutaste. Le vzamite vaše larfe iz obrazov, da bodem vaše poštene obličje videl, kajti še deleč je do pusta, ko je tako našemljenje v navadi!" — je odgovoril mlinar. Našemljenci so se glasno smejali in njih vodja je rekel: „Čemu potrebujete naše obraze videti, ker smo le prišli vaše zlato in srebro ogledovati, ki ga za vaše dediče shranjete. Hočemo vas tega oprostiti in si ga sebi prisvojiti, ter ž njim dobro živeti."

„Torej ste iz tega vzroka prišli k meni o polnoči, da bi me oropali? Hm, hm! — in če bi vam svetoval, tje iti, odkjer ste prišli? Kaj pak potem? — reče mlinar. — Potem, potem — pri vragu! ste bili vi danes zadnjič mlinar in zamorete se s črvi seznaniti, ki se bodo z vami mastili, da bo veselje." —

reče glavar in migne svojim tovaršem, kteri so segli pod svoje plašče in iz-pod njih izvlekli samokrese (pištole), ki so jih na mlinarja obrnili. Mlinar pak je z roko mignil, da naj odnehajo in je rekel: „Oho, tako hudo pak nisem mislil! Predno se pustim vstreliti, vam rajši moje zlato in srebro prepustim. Imate prav! — jaz sem vže star samec in nimam nikogar na vsem svetu, da bi me kedej objokoval po mojej smrti; zato je pač modro, da še v živenji izplačam tako blage može, kterim je moje kratkočasovanje pri srcu. Vsedite se le okoli mize; grem po zlato in srebro, ki ga imam tukej zraven v prvi sobi in ga vam bom izročil!" Po teh besedah mlinar postavi stole okoli mize, prižge več svéč, odpre omaro v steni, vzame iž nje 12 kozarcev, ravno toliko steklenič dobrega vina in en hlebec kruha, postavi vse to na mizo, ter prijazno veli roparjem vsesti se in povžiti malo povečerjico. Roparji so ga radi vbogali in so tečno jedli beli kruh, pak pili rudeče vino.

Med tem gre mlinar v pristransko sobico, odpre svojo bukvarno omaro, vzame iz nje velike bukve, ki so bile v rudeče usnje vezane ter z železnimi ketinami prepasane in zakljenjene, jih odpre, pak začne od desne strani proti levi brati. Ko je napol glasno

iž njih bral latinske besede, je začelo
pokati in goreče iskre so švigale
iz bukev. Hlinar je pustil odprte
bukve ležati na mizi pri oknu,
vzame iz svoje železne skrinje
dve leseni skledi, ena napol,
njena s cekini, druga pak
s tolarji in stopi v sobo, kjer
so roparji bili; postavi skledi
smehljaje se na mizo med kozarce
in steklenice, pak reče: „Tukej
hrabri junaki, je en del mojega
trdo zaslužnega premoženja.
Vežite veselo nonj in napolnite
ž njim vaše žepe; kadar boste
pak izpraznili te skledi, vam
hočem zopet nove pače prinesti!“
Našemljenci pak se niso še ganili
ne, ampak so sedeli, kakor bi bili
primrznili ali okamneli ter so
izpod lasi gledali kakeče
zlatake in srebrnjake. — „No,
kaj se obotavljate, dolgočasni
možički? Je li to kratkočasno,
vanje, ktero ste mi obljubili?
Imam še trikrat toliko zlata
in srebra, kakor ga tukej vidite
pred seboj in vse vam hočem dati,

ne pfenika si nočem pridržati!" — reče mlinar, ter začne premešavati zlatake in srebrnjake, da so lepo zvenčali; á roparji se niso ganili, bili so kakor mrtvi; niso slušali mlinarja, ki jih je zmirej opominjal, naj vzamejo denarje. Vstranski sobi pak je vse(v)eno pokalo in žvepleni dim se je kadil iž nje.

„Nu, če pak nočete, naj pak bo! Tepci, sami sebi pripišite, da je vašega kratkočasovanja konec!" — reče mlinar, vzame kapo in plašč, pak gre iz hiše. Ko pride na dvorišče in zagleda svoja dva zvesta psa mrtva, se zarad njune zgube ni mogel solz zdržati. Gre v hlev, osedla svojega prama, ga zajezdi ter kalopira ž njim v grajščino, kjer so imeli ples in so vse zgornje sobe bile razsvetljene. Ko je tako nenadoma mlinar stopil notri, naznanil napad roparjev in prosil vojakov za spremstvo, so se gospoda prestrašili ter se čudili kako je mogel z zdravo kožo priti iz mlina. On pak jih je zavrnil, da to je bila njegova skrb in prosil se ne obotavljati, da ne bi roparji zbežali. Sodnik je precej vse preskrbel, in ker so v ravno tistim kraji bili vojaki, mu je dal 28 mož in enega vodnika, ki so šli z mlinarjem na dom.

Ko so prišli vojaki v hišo, so dobili roparje nepremakljivo sedeti za mizo in gost žvepljeni dim jih je

obsenčil. Vodnik je ukazal, da naj za vsacega roparja po dva moža se vstopita; mlinar pak poprosi, naj malo počakajo, ker mora svojim ljubim gostom najprej vliti nekoliko živenja, da jih bo mogoče tje spraviti, kamor spadajo. Gre v stransko sobo, kjer iz odprtih bukev bere latinske besede od leve strani proti desni. Naglo so poskočili roparji, in so hoteli zgrabiti svoje samokrese, da bi se branili, a prepozno je bilo; vojaki so jih zgrabili in zvezali ter v grajščino odpeljali. Cekine in tolarje pak, ki so bili roparjem pripravljeni na mizi, je dal mlinar vojakom za njih pomoč. — Roparji so bili potem od sodnije po zasluženji kaznovani, mlinar pak je od tistega časa ostal varen v svojem premoženji do konca svojega živenja.

Svoj stoletni rojstni god, ki ga je mlinar še krepek in veselo praznoval, je pak sožgal vse svoje coperniške bukve; kajti rekel je, da jih ne bode več potreboval, ker čuti, da bo samo še nektere dni živel. Svoje obilno premoženje je zapustil nekoliko svoji občini, nekoliko cerkvam in za sv. maše, nekoliko pak za ubožce in za svoje posle, ker ni imel nič žlahte. V svojem testamentu je tudi naročil, da mu z njim v trugo denejo rudeče bukve njegove, ki so z železno ketno povezane. Potem ko je vse v red djal, se je vlegel in je umrl. Mlin je bil kot zapuščina prodan po dražbi; a kupec ni imel sreče. O neki hudi uri je strela udarila v mlin, kteri je zgorel in ni bil nikdar več sezidan.

kje je?

29

Rojenice.

V

Kralj in kraljica sta imela sina, kteremu so pri rojstvu prerokovale rojenice, da ga bo v sedmem letu ubila strela. Kralj je bil zato silno žalosten; pokliče vse modre in učene na svoj dvor, da bi mu svetovali, kako bi to nesrečo odvrnil od svojega otroka; a nihče mu ni vedil pomagati. Na to se vzdigne kralj sam, ter potuje po vseh deželah, in pride na visoko goro v pušćavi, kjer je prebival stari pušćavnik, kteri je kralju prerokoval, da bo šel njegov sin na morje, ko bo sedem let star. Takrat bo vstal silni vihar in strela bo udarila v barko, ki bo vse pokončala. Potem mu da pušćavnik ene bukve, iz kterih naj kraljevi sin zmirej moli v barki, in tako bo le on sam rešen. Kralj zahvali starčeka in gre nazaj v svoje kraljestvo.

V svojim sedmim letu pak gre kraljevi sin v barko in po pušćavnikovem opominje, vanji neprenehljivo moli iz skrivnostnih bukev. Nečega dne vstane strašni vihar na morji, križem se bliska, in nagloma treščí tako hudo v barko, da se je zdrobila v tri kose.

Vsi so se potopili, kar jih je bilo v barki, le edini kraljevi sin se reši na eni izmed žaganic, ki so okoli plavale. — Ko se je vže dolgo na plohu vozil po morji, pride ves truden na enem otoku na suho. Ko malo bolj natanko pogleda okoli sebe, vidi, da je ves otok pust in prazen, da ni drevja ne žita na njem, ampak le črno skalovje. Noč napoči in kraljič si mora med skalovjem poiskati postelje. Tukej zasliši glas, ki mu veli višej iti. On, ki ni bil nikoli strašljivec, zavpije: „Če ima kdo kaj do mene, naj pak doli gre, sej je ravno tista pot!“ Na to se prikaže na skalnem robu črna ostudna ženska, ki mu poče, kako je bilo tukej nekdej lepo mesto in je okamnelo zarad pregreh, ki so jih prebivalci doprinašali. „Samo jaz sem ostala,“ — pravi dalje, — „ki se nisem udeležila njih hudobij, vendar nisem čisto nedolžna, ker nisem opominjevala mojih someščanov; zato se pak pokorim v ti podobi, jaz, ki sem bila poprej zala devica. Ti pak skljeni — zamoreš rešiti to mesto, če ostaneš stanovviten, ker tri noči boš moral najostudnejši podobe gledati, kakor si jih zamore človek iz misliti. Te bodo na tè padale, vendar te ne bodo poškodovale, če boš miren; kakor

pitro bi pak hotel bežati, bi te raztrgale v sto koscev!" Kraljič se nekoliko zdrzne pri teh besedah, vendar pak obljubi zvesto prestati, naj pride, kar hoče. Na to mu ženska razloži še vse bolj na tanko, in kako bo kralj, či mesto vesii.

Precej tisto noč se pripravi počakati reči, ktere bodo prišle. In pridejo tudi; ker proti polnoči razsvetli bliščeča ljuč naglona vso okolico, in jako strašne reči se prikazujejo, ki plešejo in skačejo, vse eno čez drugo, da kraljiču vstanejo lasje po konci, ker zdelo se mu je, da so se vsi pe, kleniščeki sošli tukej; — vendar je vse srčno prestal, — in čez eno uro se vse razsnide z bliskom in gromom. Še strašnejša je bila druga, najstrašnejši pak tretja noč, ker tukej so hudi duhovje napeli vse svoje moči; kraljič pak prestoji vse skušnjave. Kako se je pak čudil, ko se zjutrej prebudi po tretji noči ter zagleda veliko lepo mesto in praznično obločene ljudi, ki so ga s slo, vesnostjo prepeljavali po vsih cestah, ga pozdravljali kakor svojega kralja in veščenika; ker una jakleta devica, sedej v svoji pravi podobi, jim je vse povedala, in on je bil kralj čez mesto, se je oženil z uno devico, ter je kraljeval modro in srčno.

Potem pride na misel kraljici, da bi samo kraljevala, zato gre k kralji, ga speljaje in zve, da ima čudodelni ali coperniški prstan, kterega duhovi spolnujejo vsako poveljé njim dano od prstanovega posestnika. Ko je necega dne kralj sedel na vrtu in se prijazno pogovarjal s svojo kraljico ter jo za roko držal, mu ona prstan vzame iz roke in ga vošči čez vse gore doma pri sebi, pri svojem očetu v kraljevi polači. Ta in pak sta se srčno veselila srečnega prihoda njihovega sina, ter sta hvalila svet starega puščav-nika, da ga ni udarila strela.

Mladi kralj pak ne more pozabiti zgube svojega kraljestva, in dasiravno sta ga oče in mati prosila s solzami v očeh, da naj ostane doma, se on vendar na pot poda. Prehodil je vse dežele, prebrodil vse morje, in po večletnem potovanji stopi na pusti otoku na suho. Ko je potem okoli preiskaval, zapazi v eni jami neizrečeno velicega moža, kteri se mu zdi pripraven, da bi mu zamogel kaj o njegovem zgubljenim kraljestvu povedati. Stopi tedej v votlino, kjer ga velikan sprejme mrmraje. „Kdo si ti?“ — ga vpraša kraljič. — „Jaz sem kralj vetrov!“ — mu nazaj zagromi. — „Tedej si moj mož!“ — mu reče kraljič — „ti mi boš povedal, kje je zakleto mesto.“ — „Jaz sam ne vem zanj,“ — pravi kralj vetrov, — „vendar hočem poklicati moje služabnike.“ Grozno je zažvižgal, in precej privihra mnogo vetrov v votlino. Velikan je vse povprašal za zakleto mesto, a nobeden ni vedil zanj, in vsi so odišli. Drugi žvižg se oglasi, pak tudi sedej se nič ne zvé; ravno tako vtretjič. Na to vstane vetrovski kralj in tako strašno zažvižga, da kraljiča ogluši. Na ta klic se privlečejo tri meglice zelene v jamo. Vetrovski kralj jih praša: „Ve li kteri od vas za zakleto mesto?“ Le eden je vedil. „Nesi precej tega kraljiča tja!“ — zapove velikan, — in tisti trenutek je bil kraljič v svojem mestu. Ljudje so mu prišli z veliko slovesnostjo naproti, ravno tako njegova žena, kterej je vse odpustil. Ljudstvo ga je postavilo zopet za svojega kralja, in on je tamkej kraljeval srečno do konca svojega življenja.

30

Rojenica in 3 voščila.

Mlada zakonska sta jako zadovoljno in srečno skupej živela; imela sta edino napako, ki tiči vže v prsih vsacega: „če se mu dobro godi, hoče imeti še bolje". Iz te napake se pak izcimi toliko nespametnih voščil, kterih tudi Anžeta in njegovi Lizi manj kalo ni. Zdaj sta si voščila županovo hišo, sedej krčmarjeve denarje, kmalo potem sta si želela imeti grajsko pristavo s hišo in živino i. t. d.

Ko sta neki večer mirno sedela na peči in orehe tolkla, ter sta vže precej globoko jamico naredila v kamen, pride skoji hišna vrata bela ženska, le en vatal dolga, a čudovito zrašćena, krasne podobe in jako lepega obraza; hiša pak je bila polna cvetičnega duha. Ljuč vgasne, a kakor jutrajna zarja se bliščí od ženske, da se vsa hiša sveti. Kaj tacega se vendar vstraši človek, bodi si še tako lepo. Anže in Liza vendar kmalo k sebi prideta, ko prelepa Dekica sladko-milo reče: „Vajina prijateljica, rojenica sem, prebivam v skalnatem gradu v sredi bljižne gore, z nevidljivo roko sejem zlato v vodo in zapovedujem 700 duhovom, ki mi služijo. Tri voščila smeta razodeti, tri voščila se vama bodo spolnile." — Anže vzame komolec na ramo svoje žene, kakor bi hotel reči: „to ni slaba." Žena pak je hotela vže

ziniti in nekaj od pozlačenih kap, židanih rut in enacega omeniti, a rojenica jo posvari s povzdignjenem kazalcem in reče: „Osem dni imata še časa, pomislita dobro in ne prehitita se!" — „To ni napak" — si misli mož in dene svoji ženi roko na usta. Med tem zgine rojenica; ljuč v svetilnici gori kakor poprej, in namesti cvetičnega duha se spet dim od olja kot oblak na nebu vzdi„guje po sobi.

Dasiravno sta bila Anže in Liza vže naprej srečna, njima je bilo vendar hudo, ker nista od samih želj vedila, kaj bi si poščila, a tudi si nista upala še prav misliti, še manj pak govoriti o ten iz strahu, da ne bi bilo za poščilo veljalo, predno sta dobro prevdarila. — "E," — reče Lizika — sej imava še čas do petka."

Drugi večer stojita Anže in Liza tiho pri ognju, zamišljena v svojo prihodnjo srečo in gledata kako iskrice ferfole sementrje. Ko pak žena večerjo v skledo dene, reče: „O ko bi za prigtriglej zvej imela eno klobaso!" Komej pak je to brez premislika izrekla v svoji nedolžnosti, je vže prvo poščilo storila. Naglo kakor blisk pride kakor jutrajna zarja in cvetični duh, pak je pred njima ležala najlepši klobasa. „Ko bi se ti bila pač klobasa prirastla na nosu!" — reče Anže nedolžno brez pomislika. Komej pak to izgo„vori, vže klobasa na Lizinem nosu čepi, in se drži tako trdno, kakor bi bila z nosom vred iz„rastla.

Zdaj še le je bila potreba revnih zakonskih velika, da še nikoli tako. Dve voščili sta vže spolnile se, Anže in Lizika pak še nista za vinar bogatejši. Še eno voščilo je njima ostalo, a kaj pomaga vse bogastvo pri tacem lepotičju gospodinjenega nosa. Naj sta vže dobro ali slabo hotela, morala sta prositi rojenico, da bi z nevidljivo roko Lizi odvzela klobaso. Kakor sta prosila, tako se zgodi, - in spolni se tretje voščilo. Zakonska sta se pogledala, sta bila tisti Anže in tista Lizika, kakor sta bila poprej; prelepa rojenica pak ni prišla nikoli več.

31

Rojenica in terta.

Mlad kmet je vroči spomladni dan oral ledino pod strmo goro, na kteri je bilo veliko leskovega in trnjevega grmovja, a druzih rast, lin malo. Kmet si pripravi, kakor si je najbolj vedil in znal, leskovo terto, ktera se mu je pak naglama vtrgala. Vrezal si je še drugo, tretjo itd., pak vse so se mu trgale. Ravno taka se mu je godila z brezovemi trtami.

Ves razkačen začne kmet preklinjati suho, parno vreme, trdo zemljo in slabo leskovino. V temu hipu pak se z vrhunca bližnjega hriba oglasi vojenica v beli obleki visoko na eni nogi stoječa, in reče: „Nikar ne preklinjaj modro ustvarjenih reči, ampak naredi terto drgavet, da bo imela stanovet!" Kmet jo sluša, ter vreže v drobotovim grmu terto, jo uvije, in ni se mu več trgala. — Zato čislajo še sedej drobotnico.

32

Kadenje z želji veliki teden.

Na Dolenskim imajo navado veliko sredo, četertek in petek zjutrej pred solnčnim izhodom kaditi po sobah z želji, ki so bile cvetno nedeljo blagoslovljene.

To storijo v čast trpečega Zveličarja, kteremu te dni duhovniki žalostinke za obletnico trpljenja prepevajo.

Zacoprane sestre.

Neki oče je ležal na smrtni postelji, okoli njega pak so stali žalostni tiije njegovi sinovi, kterim umirajoči reče: „Zlata in srebra vam ne morem zapustiti, in vi nimate ničesar, da bi se preživeli; a svet je velik, tudi vi boste našli kacega dobrotnika!" Na to vmrje — in njegovi sinovi gredo po svetu deleč deleč do enega gradu, v kterem je sedel grof, ki je, zapazivši popotnike, z rokami zakril svoj obraz v znamenje velike žalosti. Povprašali so ga, zakaj je tako žalosten, a on jim noče povedati, ker meni, da bi mu ne mogli pomagati; ker pak le vanj tiščijo, se jim nazadnje vendar vda in reče: „Hudobna coprnica mi je odpeljala tri hčere, in nič ne vem, kje bi bile sedej. Na vrtu pak imam drevo, na kterem dozori vsaki dan zlato jabelko, vendar ne morem nobenega vtrgati, ker zmirej pride coprnica popred."

Drugi dan gre najstarji brat na vert in čaka zlatega jabelka; komej pak je dozorelo, ga je vže imela hudobna ženska v rokah. Sledeči dan gre drugi brat na vrt, a ko hoče jabelko vtrgati, se odpre zemlja,

copernica pride iž nje in vtrga sad. Tretji dan pak čaka najmlajši brat, s copernico vred seže po jabelko, in ker je bil večji kakor ona, ga doseže srečno. S strašnim kričanjem se pogrezne copernica, jama pak se ne zamaši več. Na to privežejo bratje kamen na štrik in spustijo starejšega v globočino. Ko do dna pride, zagleda lep velik vert in devico, ki se je sprehajala. Za roko jo prime, jo pelje k vrvi in se dá ž njo vred izvleči. Potem gre drugi brat notri, in vidi ravno tisti vert, pak drugo deklino, s ktero se da tudi na verh potegniti. Na to spustijo najmlajšega notri, ki tudi ravno tisti vert vidi, pak najmlajšo sestro, ktero posadi na kamen, in njegovi bratje jo potegnejo gori. Ko so pak kamen zopet spustili v globočino, da bi tudi njega ven potegnili, se kamen odveže in tako trdo pade na tla, da naredi veliko šjukno, skozi ktero se je zopet videl nov svet. Mladenič se splazi v globočino, in se znajde na morskem bregu, kjer je hudobna ženska sedela in pravila, „da je obso„jena hudo delati, a on bi jo lehko rešil, če bi jo hotel; naj le počaka, sej bo vse prišlo samo od sebe.“ Potem je zginila. Naenkrat pak se stamni, križem je bliska, morski valovi se vzdigujejo, in naenkrat za„sliši glas, ki kliče na pomoč. Naglo odveže mla„denič čolnič na bregu, skoči notri in pogumno vesla proti viharnim morskim valovom. Kmalo pak

zapazi veliko barko in na nji starega moža z dolgo rujavo brado, ktera mu je po prsih mahljala. Mladenič skoči v barko, in starček mu poveé, da je sedej priložnost odrešiti copernico, naj le gre ž njim v njegov grad.

Kmalo potem so prišli na otok, kjer je bil med gostim gmovjem in skalovjem gradski vert, v kterem so imele cvetice najlepši barve, drevesa pak zlate jabelka; tu pak tam je kamnita podoba kacega kraljiča ali kralja jahajočega na konji. „Vsi ti," — razklada starček — „so junaki, ki so prišli, da bi bili rešili kraljico, ker ta je tista copernica, ki zmirej hudo dela!" Potem pokaže mladenču veliča, stno sobo, v kteri naj prebiva od sedej za naprej, pak nikoli ne smé ljuči prižigati.

Vsak večer pak, ko se vleže spat, sliši mladenič v kotičku njegove stanice strašno ropotanje. Iz radovednosti vstane enkrat, prižge ljuč, ter išče povsod pak zastonj. Na to se prikaže med vratmi starček klicaje: „Beži, nesrečnež! — ker bliža se hudobni copernik. Tako ne boš rešil kraljice. Vendar ti povem: Preplavej devet jezer, ki so pred tebój, na unostranskem brega prideš do kapelice, tam daj tri naše brati za zveličanje zacoprane kraljice. Urno od tukej!"

Mladenič zbeži, preplava devet jezerov in dá tri naše brati, kakor mu je bilo zapovedano. Pred kapelico pak ga je čakala kraljica, ki ga je srčno zahvalila in mu dala tri zlate krone, ktere je zavil o suknjo in je potoval dalje celi dan. Zvečer pride pes

Student v nek grad, kjer zaprosi prenočišča.
Služabniki pak ga zavrnejo, rekoč: „Ženito-
vanje je dveh hčeri grofovih z dvema bratoma,
ki sta hčere vzela, gostov je vse polno. Dru-
gače ne moremo sedej nikogar prenočiti,
razen, če nam more s kom koristiti."
Na to reče mladenič, da je zlatar.
„Zlatar?" se zavzamejo — „tega nam je manjka;
če tedej zamoreš do jutri dve zlati krani
narediti, tako ostani pri nas čez noč!"
Mladenič obljubi, in poprosi naj mu prineso
pest lešnikov. Ko jih dobi, se zaključene v odkazano
sobo, ter se vleže na postelj in zaspi. Zjutrej ga
zbudi godba, urno vstane in gre k grofu, kteri
se ni mogel dosti načuditi, ko mu dá mla-
denič dve zlati kroni, še bolj pak se čudi, ker
so mu služabniki povedali, da ni zato druzega
nič potreboval kakor pest lešnikov. Kroni
pak so jako dopadle grofu in vsem. V veliki časti
so imeli mladeniča; primorajo ga, da gré kot
svato vec v cerkev; pri mizi pak je sedel pri
svojima bratoma in grofu; a ne ta, ne njegova
brata ga nista spoznala. Potem so plesali; tudi
on je plesal z najmlajšo grofico tako, da mu je
pot curkoma kapal iz čela. Vleže po robec in obriše
si čelo. Gospodična spozna precej robec, kterega mu je
v peklu dala in tudi njega. Grof dá mladeniču
svojo hčer za ženo; in zopet so šli v cerkev, kjer
je mladenič svoji nevesti tretjo najlepšo krono
dél na glavo, in vsek veselje je bilo obilno.

34

Zacoprane kraljičine.

Neka mati je porodila v eni noči tri sinove, prvega o deseti, drugega o enajsti in tretjega o dvanajsti uri po noči. Vsaki sin je brž potem zginil, ko ga je mati porodila. Vsi so se čudili čez to, in mati je bila silno žalostna, ker ni vedila, kam so njeni sinovi prešli. Leto za letom je prešlo, a o sinovih ni bilo duha ne sluha. Šest let in pol je vže preteklo, kar je nesrečna mati tri sinove porodila in precej po porodu zgubila, pak ni jih bila še po porodu pozabila, ampak zmirej je bolj in bolj tarnala za njimi. Ko tako tožuje, se necega dne neznana beračica v pogovor poda ž njo o tej reči. Beračica ta je bila desetnica (deseta sestra). Prerokuje ji, da bodo sinovi o sedmim letu na ravno tisti dan in o ravno tistih urah prišli nazaj, kakor so bili rojeni; vendar ne bodo prišli pohlevni kot sinovi, ampak sirditi kakor sovražni divjaki. Da jih bode mati ukrotila, mora jim pripraviti vsa,

cemu eno srajco iz sedem let starega platna, za večerjo pak žgance iz sedem let stare moke in zabeliti jih z zabelo sedem let staro. — Tako je skrbelo mater, kako bo dobila toliko stare reči; vendar nevtrudljivo išče in povprašuje, dokler ni pod necem mlinom, ki je vže sedem let bil podrt, dobila sedem let stare poliske, pri necem skalcu sedem let starega platna in v eni opuščeni štacuni sedem let stare masti.

Ko se je sedemletni rojstni god zgubljenih sinov približal, je mati vse potrebno pripravila in čakala ure, o kteri bode prišel najstarji sin. Ko deseta ura odbije, se vrata odpro in stopi v hišo najstarji sin; osorno se obnaša in jezno zahteva večerjo. Ko mu pak mati prinese žgance iz sedem let stare moke, zabelene s sedem let staro zabelo in srajco iz sedem let starega platna, je sin povečerjal, se srajco s preoblekel in je bil krotak kakor navadni otroci pri sedmih letih. Ravno tako je bilo o enajsti uri z druzem sinom in o polnoči z najmlajšem. Potem so šli vsi počivat.

Kralj tistega kraja je bil zvedil, da bodo ti sinovje, ki so pred sedmimi letmi bili rojeni insozginili, na ta sletni večer domu prišli.

Pokliče jih tedaj k sebi precej drugi dan, in
prišli so zvečer zaporedoma o prah, v kterih so
bili rojeni. Prišel je o 10. uri prvi sin in
kralj ga vpraša: „Kje si bil tek sedem let?“
Odgovori mu: „Jaz sem bil nad zemljo v oblakih,
sem videl vse ptice in vse zvezde.“ Kralj ga
nadalje vpraša: „Veš li kej od mojih treh hčerij?“
Odgovori mu: „Vse oblake sem prehodil, a
tvojih trek hčeri nisem nikjer videl, pak
tudi nisem nič slišal od njih!“ — O 11. uri
pride drugi sin, in kralj ga vpraša, kje je
bil sedem let. Odgovori mu, da je bil na
zemlji. Kralj ga dalje vpraša, če kaj vé
od njegovih treh hčeri. Odgovori mu: „Jaz sem
prehodil vse dežele in kraljestva zemlje, sem
videl vsakovrstna ljudstva, vse kralje, vla-
darje, grofe ter vse plemenite gospe in
gospodičine, pak tudi vse živali, a tvojih
trek hčeri nisem našel nikjer, pak tudi
nisem nič slišal od njih.“ — O polnoči
pride najmlajši sin k kralju, kteri ga vpraša,
kje je sedem let bil. Odgovori mu, da je
bil pod zemljo. Na to ga še povpraša kralj:
„Veš li kej o mojih treh hčerih, ktere
sem zgubil?“ Odgovori mu: „Videl sem
pod zemljo hude duhove, škrate, lintverne
in vso oblast tame, a tudi sem videl tvoje
zacoprane tri hčere v oblasti škratov in lin-
tvernov!“

Kralj ga potem vpraša, če bi jih bilo mogoče rešiti, in ako bi morebiti on si upal to storiti. Mladenič mu na to reče, da je še mogoče jih rešiti, in da bode on to storil. Kralj mu da vsega, kar je hotel in napravil se je na pot, da bode kraljičine rešil. Posrečilo se mu je, da je vse tri rešil in kralju na dom pripeljal. Potem se je z najmlajšo zaročil in bil je kra, ljevi naslednik; brata njegova pak sta vsaki eno ostalih kraljičin vzela za ženo; in veselja ni bilo konca ne kraja po vsem kraljestvu.

35

Copernice.

1.

Copernice ljudem škodo delajo ali nagajajo. Bila je ena copernica botra otrokom svojega soseda, ki jih je tudi nekej za všesmi imel. Nečega dne pelje le-ta možiček voz sena pozno iz senožeti domu. Kar naenkrat se konji vstavijo; mož natepa žival, kriči, preklinja, a vse nič ne pomaga. Še le čez nekoliko časa mu pride na misel, da bi znalo kako čudno bitje tukej skrito biti, ki brani konjem naprej iti. Pobere kol in jame pred konji semtertje udrihati, dasiravno ni ničesar zapazil. Ko se vže naveliča, požene konje in prepelje voz. Sprvega je bilo težavno, ker je voz, kakor čez eno klado šel; ko je pak od tistega kraja odišel, so konji urno zmikali pete. — Ko domu pride, ne pove nikomur, kako je vozil. Drugi dan zgodej pride najmlajši hčer njegove botre njega prositi masla. Gospodar vprašа: „Čemu potrebujete vže tako zgodej maslo?" — „Sinoči je nekdo našo mater pretepel in iz skednja ven vergel, sedej bi si pak radi rane namazali" — odgovori deklica. Mož je potem reče: „Zdej pak ravno nimamo masla pri hiši." — Dekle se vrne; — čez nekoliko časa pak zopet nazaj pride in ponovi prošnjo, ter

in slišali ter dosti dobrega pojedli. Dobri mož obljubi ž' njo iti, ker mu je bila všeč družčina njegove prijateljice, a tudi obljubljene veselice so ga mikale.

Ko se večer stori, pride v vas en kozel, kte„ rega copernica pripelje k možu in reče: „Vsedite se na tega kozla, boter!" Mož se vsede, kozel ga pak zelo hitro odnese na Klek, kjer so copernice imele shod. Tam začno večerjati. Mnogo ženskih in možkih je bilo pri jedi, kjer so strežaji na„ enkrat prinesli veliko najboljših jedil na mizo, ki so jih copernice pripravile iz malovrednih in jako slabih reči. Vsi so začeli brez molitve jesti, še pokrižal se ni nobeden. Kovinec pak se zmoti, in ko začne jesti, reče: „Sveti križ božji!" Komej je to zgovoril, je vže vse zginilo in mož je sam ostal. Ves preplašen ni vedil, kam bi se obrnil. Pot proti doma mu je bila čisto neznana, ker noč je bila, on pak še ni vedil, od ktere strani je prišel. Dolgo je potem po svetu hodil in svojo domačijo iskal, — zmirej je pravil, da je od solnčnega izhoda doma.

3.

(Stara copernica in črni kopun.)

Živela je njega dni revna stara ženska, kteri so ljudje navadno rekli „stara copernica". Bogati in revni so iskali pri nji pomoči, eni za svoje zdravje, drugi za svoje premoženje in tretji za svoje opravke. — Za silno

pristavi, da so mati rekli, da imate gotovo
maslo pri hiši, a ga le nočete dati. Gospodar
jo zopet odrine, rekoč: „Mar pak k temu sosedu
pojdi, ki je nasproti vas; tam so danes v pinji
delali sirovo maslo, ki je veliko boljši za rane
od navadnega." — Deklica se da pregovo-
riti in gre k sosedu po sirovo maslo, kjer so
ji ga tudi dali brez ovirka. Ko pak tako
maslo domu prinese materi, ga ta precej spozna
in zavrže, potem pak ukaže hčerki, zopet nazaj
iti k botrnemu sosedu ter tako dolgo pro-
siti, da bo maslo dobila, poprej ji ne bo
hiše odprla. Dekle gre nazaj k botrnem
in pove, kaj ji je mati rekla. Gospodarju
se vsmili nedolžna deklica, ter ji da masla.
Precej potem je bila copernica zdrava.

2.

Na Dolenskem imajo vse slovenske
copernice shodišče na gori Klek, kjer plešejo,
nasle in druge dobre jedila za se narejejo iz
kacek malovrednih reči.

Živel je njega dni prost človek, ki
pak ni veroval v copernice. Bil je boter
otrokom neke vže stare copernice, ki je v
ravno tisti vasi kakor on prebivala. Nečega
dne ga ona copernica nagovori, naj bi šel
nocoj ž njo, ker gre na neko veliko shodišče,
kjer bodo brez plačila veliko veselega videli

in slišali ter dosti dobrega pojedli. Dobri
mož obljubi ž' njo iti, ker mu je bila več
družčina njegove prijateljice, a tudi obljubljene
veselice so ga mikale.

Ko se večer stori, pride v vas en kozel, kte„
rega copernica pripelje k možu in reče: „Vsedite se
na tega kozla, boter!" Mož se vsede, kozel ga
pak zelo hitro odnese na Klek, kjer so copernice
imele shod. Tam začno večerjati. Mnogo ženskih
in možkih je bilo pri jedi, kjer so strežaji na„
enkrat prinesli veliko najboljših jedil na mizo,
ki so jih copernice pripravile iz malovrednih in
jako slabih reči. Vsi so začeli brez molitve jesti,
še pokrižal se ni nobeden. Kovinec pak se zmoti,
in ko začne jesti, reče: „Sveti križ božji!" Komej
je to zgovoril, je vže vse zginilo in mož je sam
ostal. Ves preplašen ni vedil, kam bi se obrnil.
Pot proti doma mu je bila čisto neznana, ker noč
je bila, on pak še ni vedil, od ktere strani je
prišel. Dolgo je potem po svetu hodil in svojo
domačijo iskal, — zmirej je pravil, da je od
solnčnega izhoda doma.

3.

(Stara copernica in črni kopun.)

Živela je njega dni revna stara ženska,
kteri so ljudje navadno rekli „stara copernica".
Bogati in revni so iskali pri nji pomoči,
eni za svoje zdravje, drugi za svoje premoženje
in tretji za svoje opravke. — Za silno

majhno plačo je dajala revna ženska temu dobri svet, druzega je tolažila, tretjemu je srečo, četertemu pak bogastvo obetala.

Enega dne spozna neki kupek, in fabrikant, da mu je veliko denarja zmanjkalo. Gre k copernici, in ko ta vse okoliščine zve, reče, da bode tatu lehko spoznala. Gre tedej v fabriko, se zapre v eno sobo in vzame iz jerbasa črnega kopuna. Ko to stori, reče priti delal-cem, kterim so dozdej zvesto skrivali to reč.

— Ko so bili vsi skupej, jih ogovori copernica: „Prijatelji! Vašemu gospodu je prešlo veliko denarja. Povabim vas vse, z vašemi rokami pogladiti kopuna po hrbtu. Ako je tat med vami, sem jaz dobra za to, da bo kopun zapel, če ga pogladi."

Vsak se je čudil čez to. Stotere roke so pogladile hrbet revne živalice, a vendar se še oglasila ni. „Bo treba kej druzega začeti" — reče goljufani gospod. — „Potrpite, preiskava še ni končana" — odgovori copernica, ter se vstavi pri vratih, skozi ktere so imeli delalci ven iti in pazi na roke memo gredočih. Kar zakrije: „Gospod, tatu vže imam!" Prijeli so ga, in spoznal je krivico. — Potem so vprašali copernico, kako ga je spoznala. Odgovorila jim je: „Prav lehko; počrnila sem hrbet mojega kopuna in ker sem povedala, da bo zapel, če se ga dotakne tat, je varoval tat dotakniti se ga, kakor sem mislila. Po belih rokah sem ga spoznala.

36

Krojač.

Poletni čas je bilo, solnce je pripekalo, pak muhe so rojile. Krojač ni vže več mogel štopeti vročine v hiši, preseli se tedej na vrt pod hruško, kjer mu v senci gre šivanje bolj urno iz-pod rok, mu rahlo-hladna sapica pihla, á tudi sitne muhe mu ne dajo miru. Krojaču se te sitnice zelò zamerijo, skljene se mašče, vati nad muhami. Odgrizne pol hruške, pol pak jo zraven sebe položi na tla. Malo časa potem pogleda, kje je še une pol hruške, ki jo je bil na tla položil; namesto hruške pak zagleda črn kup muh, ki so hruško obsule. Zgrabi naglo ter zmička hruško in muhe v roki, potem pak šteje, koliko jih je zmičkal. Nič menj kakor 32 jih je bilo. „E," si misli, „32 z eno roko, to ni majhna reč." Torej si da na kapo napisati: „Z eno roko jih 32 zmorem," — pak gre po svetu iskati sreče.

Pride do neke vasi, kjer so mu ljudje tožili, da jim „divji mož" dela veliko škode in strahu. Bil je namreč na bližnjem hribu grad, v katerem je stanoval „divji mož." V ta grad mu veli iti vaški župan in mu obeta veliko plačilo, če „divjega moža" zveže,

ter izpusti ljudi, ki jih je vjel in v gradu in v gradu zaprl „divji mož." Zgodijo se za plačo, in krojač se nikoti težavno reč dovršiti.

Ko pride do klanca, ki je bil pod gradom, zavpije po navadi iz navstreha „divji mož": „Le sem, le sem, fantič!" Fant-krojač mu pak odgovarja: „Sej grem, sej grem!" Divji mož se je vže ustil, kaj bo z njim počel, ko k njemu pride. (Ker je namreč imel navado vsacega mimogredočega k sebi vabiti in ga je potem ali požrl ali pak zaprl v ječo, je s tem krojačem mislil ravno tako storiti; á kako se zavzame, ko zagleda na kapi zapisano, da jih 32 zmore z eno roko ta fantič. Vse jedno ga zvabi k sebi in mu reče: „No, zdej bova pak dva močna skupej ti jih 32, jaz pak 100 z eno roko." Ko mladenič na streho pride, reče divjemu možu: „Jaz bom vže zadovoljin tukej samo nekej si obljubiva eden-

druzemu: – kadar bo namreč kteri iz-med naju jezin, se mora pustiti druzemu zvezati!" Divji mož privoli, in eden-druzemu si zapriseženta to. Potem se pomenkovata o raznih rečeh; – divji mož pripoveduje, kako je ljudi lovil in moril, koliko ima vjetih v gradu zaprtih i. t. d. Krojač mu pak na to reče: „Jaz hočem, da tiste, ki so v gradu zaprti, ven izpustiš!" „Jem vže jezen!" — reče divji mož. „No, sedej se mi pak moraš (moraš) zvezati pustiti!" — ga zavrne mladenič, in vzame ketne, ga zveže ter dene v ječo, druge ljudi pak izpusti. Na to gre na streho ter zakliče župana in vaščane, ki so vže komej čakali, kdaj bo divjega moža ubil ali pak zvezal. Obljubili so mu bili namreč še dvakrat toliko plače, če ga zveže kakor ko bi ga ubil. Prišli so tedej naglo gori, so divjega moža vzeli iz ječe, ga na voz naložili ter domu peljali, krojaču pak dali obljub, ljeno plačilo. Krojač je vzel plačilo in šel dalje po svetu, ljudje pak so z divjem možem delali kakor svinje z mehom; kdor ga je mogel, ga je trpin, čil, kakor je najgrje vedil in znal, dokler ga niso umorili.

Kmalo potem pride krojač v neko drugo vas, kjer mu tožijo prebivalci, da jim „divji prasec“ ne da miru, da v gojzdu na ljudi čaka, jih mori in žre. Mladeníč se tudi tem ponudi, da bo prasca za dobro plačo umoril ali pak še celó živega vjel in jim ga prepustil, da ga bodo po svoji volji trpinčili. Kmalo se pogodijo ž njim, in mladeníč se odpravi v odkazani gozd, kjer se precej divji prasec zapodi proti njemu.

K sreči je bil tamkej vodnjak, čez kterega krojač skoči, divji prasec pak za njim. Dolgo, dolgo sta skakala čez tisti vodnjak sem ter tje; enkrat vendar telebi prasec v vodnjak. Neizmirno vesel zavriska krojač in pokljiče ljudi rekoč: „Sem ga vže vjel, brž pojdite, komej ga držim!“ Ljudje so na to brž hiteli na pomoč, á ko bližej pridejo, zavpije krojač: „Nisem ga mogel več držati, sem ga pak spustil v vodnjak.“ — Ljudje so bili tudi s tem zadovoljni, so krojaču dali obljubljeno plačilo, prasca pak so v vodnjaku pustili, da je od gladu poginil.

Krojač je potem šel s svojem denarjem po svetu, ter je prav veselo in zadovoljno živel.

Tolovaji.

Na nekej samoči, jako oddaljeni od druzih človeških stanovanj, sta prebivala dva kmeta; eden je bil bogat, drugi pak reven. Nekega dne gre siromašni kmet s svojo edino kravico po drva v bljižno jako gosto hosto. Ko pride v naj„hujšo goščo, zasliši človeške glasove, malo postoji, poslušа in gleda okoli sebe. Nedaleč zagleda tolo„vaja, ki je trikrat vdaril po skali, rekoč: „Samsol, odpri se!" Na to se je skala odprla in tolovaj je notri šel. Kmet čaka tiho, kaj bo iz tega. Kmalo potem vidi tolovaja priti iz skale, kteri je zopet trikrat vdaril po skali, rekši: „Samsol, zapri se!" Skala je zaprla se in tolovaj je odšel po svoji poti. – Brž ko tolovaj odide, gre kmet pogledati tisto skalo, potrka na njo trikrat, govoreč: „Samsol, odpri se!" Skala se je odprla in mož je notri šel. Ko pride v jamo, zagleda na štirih vrhah polno cekinov na kupih; zaveže vrho s cekini, pak jo odnese na voz; – pride zopet dvrugič, tretjič in četertič nazaj ter stori vselej tako, tako da vse cekine in druge denarje, ki so bili namešani ž njimi, na voz odnese in z drvi pokrije. Potem gre nazaj k skali, vdari trikrat na njo, rekoč:

„Samsol, zapri se!" Skala se je zaprla in mož je denarje domov odpeljal.

Ko domu pride, natihoma pové ženi vso zgodbo in prinese v hišo eno vrečo za drugo, vse polne denarjev. Potem reče ženi: „Dajva na to veselje vso žival poklati, kar je imava pri hiši, ter povabiti na gostijo soseda in še druge ljudi iz bljižnih krajev!" Žena je bila s tem zadovoljna in storila sta tako. Ko sta vso žival poklalá in ljudi na gostijo povabila, sta poslala k sosedu po mernik, da bi cekine in druge denarje zmerila. Ko sta vse zmerila, pošljeta mernik nazaj. Na dnu mernika se je bil prijel cekin, ker je bil bogati sosed iz radovednosti nekoliko smole prilepil znotraj na kraju dna. Kako sta se čudila bogati sosed in njegova žena, ko sta zagledala cekin na dnu in se s tem prepričala, da je revni sosed čez noč tako obogatel, da meri cekine. Dogovorila sta se, da bosta tudi onadva tako storila kakor njuni sosed in poklala vso svojo žival, ker Bog mu je povrnil stoterno, kar je iz dobrega srca namenil svojemu bljižnemu.

Kmalo potem, ko se je vabilo na gostijo k poprej revnemu kmetu razglasilo po okolici, se pripelje navidezni vinski trgovec k temu kmetu, ter mu ponuja več sodov vina za bljižno gostijo. Kmetu se je precej dozdevalo

s kom ima opraviti, povabi tedej prijazno novega nepričakovanega gosta v hišo, mu da jesti in piti, ter ga seznani s svojo ženo. Potem gre iz hiše in pusti ptujca samega z ženo pri mizi. Gre namreč natihoma k sovom, potrka na prvi sod, in oglasi se notri tolovaj ter vprašа, če je vže čas ven planiti, ta pak mu odgovori, da ne še, da bo vže povedal, kadar bo čas za to. Ravno tak pogovor je bil pri ostalih sodih. Ko je hišni gospodar to dovršil, gre v hišo, poišče klapca in mu veli iti ž njim, pak vzeti posodo vrelega kropa seboj. Pridši do sodov, enega za drugem odpre in z vrelem kropom zalije, tako daso poginili vsi razbojniki. Potem gospodar pošlje klapca k gosposki, da mu da sodnih klapcev in stražo, ki so glavarja tolovajev vjeli ter ga izročili sodniji, ktera ga je s smrtjo kaznovala.

Potem so se brez skrbi veselo gostovali pri srečnemu dozdej siromašnemu kmetu. — Na to je še premožni sosed napravil gostijo; á kmalo se je tega kesal, ker ni se mu hotelo povrniti blago, ki ga je z gostijo zapravil.

Lilija in maček.

Njega dni je živel bogat kupec, ki je imel tri jako lepe hčere; najmlaji je bila Liza.

Enkrat se napravi kupec na potovanje in pokliče na slovo svoje hčere, in reče Liziki: „Kaj hočeš, da ti prinesem?" Lizika mu odgovori: „Belo lilijo." — Na potovanji pride kupec do enega gradu. Ko notri stopi, ni našel nobenega človeka, a vse je bilo pripravljeno: peč zakurjena in svečа užigana. Gre k oknu, pod kterem je bil lep vert, v njem pak lepa bela lilija. Ko lilijo zagleda, si precej misli: „ta bo za mojo hčerko Liziko, utrgal jo bom." Ko jo vtrga, skoči iz zemlje maček, kteri mu pravi: „Kaj delaš? Če hočeš vzeti mojo lilijo, ni moraš dati svojo hčer, ker ona me bo rešila."

Na te mačkove besede je bil kupec zelo žalosten. Maček mu da kočijo, dva konja in dva strežaja. Na to odpotuje od tam. Precej ko pride domu, so bile hčere vesele. Lizika mu gre naproti vprašaje: „Kaj ste mi prinesli, oče?" — „Prinesel sem ti to lilijo, a jako sem žalosten, ker moraš iti ti tistega mačka rešiti, ki mi je dal to lilijo." — ji odgovori oče. „Da, grem, oče, če tudi za vas umrjem." — reče hčerka in gre v kočijo.

Precej ko pride v grad, gre k nji maček, se ji priklone, jo imenuje svojo ter ji da vse ključe, rekoč: „Dreši ko pojdeš spat, deni prstan pod zglavje, jutri-večer ga vzemi venkej; — takrat bom prišel jaz, ki bom rešen!"

Lizika je tako storila, ga rešila in se potem ž njim poročila.

Sv. Anton poravna krivico.

1.

Poslušaj gol'ufni svet,
Ki si polhen krivice,
Komej tega sto let,
Kar je 'na dušica
Mogla priti ven 'z pekla
Spoznavati pravico
Zavolj'o en'ga dolga,
Ker je gol'fati hotla.

2.

En revni majer je bil
En veliki dolg storil,
Pak on ga je plačal bil
Sam svojemu gospodu:
Kvitenge mu ni htel dat,
Da si ga je lih prosel;
On ga je mislil gol'fat,
Da bi še dolg bil rastel.

3.

Potem vmrje ta gospod
V enem kratkem času.
Njegov 'verbje, njegov rod —
Se ta dolg spet oglasi —
Ga majarja trucajo
In začnejo ga tirjat,
S kejhami mu žugajo,
Mu nočejo nič vervat.

4.

Ta revni majer je ven
Šel v en klošter k menihom
Letim Frančiškanarjem,
Je notri menihom
Dal za 'no sveto mašo
Pred svetega Antona,
Ker ga je vselej imel
Za svojega patrona.

5.

Po maši pak gre domu
Ves žalosten in zmešan,
Tožil bi nepvem komu,
Mišli, če bo vslišan.
Majer v tisti žalosti
Sreča en'ga meniha;
Menih vpraša v hitrosti,
Kaj da majar tak' diha.

6.

On pove vse po vrsti,
Mu se milo joka;
Menih pak v ti žalosti
Tolaž tega stromaka.
To je bil sveti Anton,
Majer pak ni vedil.
Reče mu sveti Anton:
„Pojd z menoj k hribu temu!“

7.

Ko prideta na goro,
Svet Anton vdari trikrat
S svojo nogo na zemljo,
Ino ven pride kmalo
En hudič s tem plamenom
Iz te peklenske ječe:
Za svetem pak Antonom
Zdej majar ves trepeče.

8.

Anton reče Lucferju:
„Kje je tista dušica,
Ki je temu majerju
Storila tako krivico?"
Satan mu odgovori:
„To dušo jaz res imam,
Z menoj je v peklu na dnu,
Tamkej kjer jaz prebivam."

9.

Sveti Anton mu reče:
„Satan daj jo venkej zdej,
In še druge dve duši
Iz pekla ven pripeljaj!"
Čez en čas je slišat bilo
Jokanje in škripanje,
Ker je Lucifer storil
Tepež in izganjanje.

10.

Zdej pak so vže priče tam
Preklete te dušice;
Sveti Anton vpraša ga
Zavoljo te kriviče:
„Ali je res plačal bil
Ta majar ves dolg tebi?"
„„Oh, plačal ga je res bil,
Gorje zato zvej meni!""

11.

„„Nesrečen moram spoznat,
Da sem goljfat mislil,
Ko nisem majerja ptel pat
Tjevenj od sebe pismo.""
Anton reče Lucferju:
„Prinesi semkej mi še
Papir, tinto in pero,
Da se ta dolg izbriše!"

12.

V let en tavžent štiri sto
In dva in štirdeseti
Se podpišejo na to
Vsi ti z njim zvej prekleti.
Ko se pismo naredi,
Reče Anton majerji:
„Na, majar, pismo vzemi
Inu ga dobro spravi!"

13.

„Kadar prideš notri v grad,
Pismo verbom pokaži!"
Pismo so poznali vsi,
Strjat so ga nehali.
Ker je vse dopolnil bil
Zdej sveti Anton srečno,
Se je na to spet podal
V nebeški veselje večno.

Potem ti ferdamani
Do se pri tej priči
Notri v zemljo vderli
S temi hudiči.

Božič.

Na sveti večer imajo na Dolenskem, kakor sploh po svetu, ljudje obilo vraž in posebnih navad. — Jaz sem te-le zapisal:

1.

Zvečer se mora ljuč v hišo prinesti z blagoslovljeno svečo. Ko se ta sveča prikaže v hišo, gledajo prebivalci, če imajo njih glave senco na steni. Čigar glava nima sence, pravijo, bode tisto leto vmrl.

2.

O polnoči imajo navado živini jesti dati. — O polnoči, pravijo, da se je nekdej živina pogovarjala med seboj. Nekdo je bil šel enkrat pred vrata hleva poslušat, kaj se bo živina menila, in slišal je, da je vol rekel svojemu tovarša: „Hidva bova poleti gospodarja k pogrebu peljala;“ — krava pak je rekla: „Mene pak bodo na ženitnini gospodinjini pojedli.“ Vse to se je v letu dni zares zgodilo pri tisti hiši: gospodar je namreč vmrl in gospodinja se je vdrugič možila, njega so voli peljali k pogrebu, za njeno ženitnino pak so kravo zaklali.

3.

O polnoči rado straši, sosebno se dajejo prerokne znamnija. V kterej hiši bode mrlič, rado žagance vrže pod kozelcem. Kjer se bo kaka druga nesreča zgodila, se sliši jok.

4.

V nekterih studencih teče živo srebro, kadar o polnoči mašnik poje: Glorijo.

5.

Kjer je zaklad zakopan, cveto o polnoči denarji s višnjevim plamenom, kteri se trikrat iz zemlje prikaže kakor blisk naglo in precej potem zgine.

6.

Kdor pade grede od polnočne sv. maše, bode tisto leto nesrečen.

7.

Kdor bi šel skrivej božični večer na bližno drevo nad vasjo, bi v znamenjih videl vse, kar se bode pri kteri hiši v tisti vasi važnega zgodilo v prihodnem letu.

8.

K sv. maši o polnoči pridejo vse copernice, tatovje in roparji pak ne. Zato ni varno med polnočno sv. brez dobrega varha puščati domače hiše.

9.

Božični večer štejejo dekleta drva, ki jih prineso v kuhinjo. Ako trikrat zaporedoma prinese dekle sparoma drv, se bo tisto leto omožila; ako pak vse tri poti prinese drva na sodil t. j. ne sparoma, bo morala še toliko let čakati možitve, kolikor je vtretjič prinesla polen-drv. Zato pazijo, da prineso vtretjič malo drv.

41

Kres.

Ko je Marija od sv. Duha spočela božjega Sina, je precej potem šla čez gore in je obiskala svojo teto Elisabeto, ki je šest mesecev prej po božjej milosti spočela v svojej starosti, in pri tem obiskovanji — pravijo — sta se Kristus in sv. Janez Krstnik pogo„varjala v materinih telesih, ter je Kristus rekel sv. Janezu: „Ko se bom jaz rodil, bodo v hišah ljučice prižigali: Ko se boš pak ti rodil bodo na hribcih grmadice zažigali!“ — S tem je razlagana tudi navada o Božiču vso noč pustiti ljuč goreti.

41a V snežnikih, pravijo, da „divji nož“ kres kuri.

Ko so si v starodavnih časih napovedovali vojske, pravijo, da so za„kurili na hribih. — Tem ognjem so rekli „Kraljevi kres.“

Ko so še Turki po naših krajih
ropali, pripovedujejo, posebno še potem,
ko jih ni bilo več videti in so
se še zmirej bali ljudje, da ne
bi zopet prišli semkej, so se
pogovorili med seboj, da kjer
se bode prikazala turška druhal
jo hočejo dobro nabiti, da si
ne bo želela več v te kraje
priti. Da bi brž vedili, kje
se je Turčin pokazal iz
zemlje, — ktero je neki podko-
paval, da je bolj skrito in ne-
navoma napadal kristjane, —
pravijo, da so v vsaki vasi
en škopnik slame nataknili
na kole in ga postavili
na najvišji kraj blizo vasi.
Zmenili so se pak bili, da
kadar se kje pokaže Turk, mora
vsakdo zažgati tak škopnik
brž ko zagleda prvega
Turčina, vsi drugi to vidivši

morajo se podvizati na boj zoper sovražnika.

Ti škopneki so potem dolgo viseli v vaseh na kôlih zastonj, ker Turka ni bilo več v te kraje. Nekega dne pride poročenemu postopaču na misel zapaliti taki škopnek in ljudi poplašiti mej največjem delom. Ljudje so od vseh strani vrveli skupej, a druzega niso našli kakor pepel od sožganega škopneka, sledu o Turcih pak nikjer. Spoznali so tedej, da se je nekdo poročeval z njimi ter pome- tali in požigali še po druzih vaseh škopneke. — Temu opravilu so rekli „turški kres.“

42

Loviti se na travniku.

(Otročja nar. igra.)

Družba otrok se zbere na pokošenem travniku in stopijo v kolobar. Potem eden šteje: „An, du, tentanu, šiba, raka, tika, taka, vija, veja, hajdi ven!“ Na katerega pride vrsta „hajdi ven“, odstopi in šteje se zopet od kraja, dokler vse eden za druzem „hajdi ven“ ne vrže iz kolobarja. Kdor ostane, more druge loviti. Kadar pak kterega vjame, lovi vjeti ostale, dokler se vsi ne naveličajo.

43

Ne zaničuj nobenega človeka.

Neki kmet pripelje na dvorišče bogatega kupca voz drv in zapazi tam, da so delalci nov brus postavili, starega pak, komej na pol porabljenega, zatočili v kot. Ko je kmet šel po denar k gospodu, ga vpraša, koliko bi hotel za ravno zavrženi brus. Gospod reče: „Le vzemite ga zastonj, da nam ne bo več delal napotja." — „To je lepo" — reče kmet — „za to vam hočem vže kej dopadljivega storiti. (Za sedej pak lepo zahvalim.)" — „Kaj vi mi hočete kej dopadljivega storiti?" mu reče smehljaje gospod — „kdo pak merite, da ste? Če vas bom kedej potreboval, vam hočem vže plačati. Vzemite vaš denar in ne navlegujte me dalje!" — Na to se mož odpravi, vzame denar, se priklone in reče: „Gospod, ne zamerite, mislil sem na prigovor, ki med kmetmi velja: „Vse se pripeti živemu človeku." Potem gre z brusom domu.

Ko gre pak v nedeljo potem kmet k večernicam, zagleda kočijo, ki se neizrečeno hitro pelje proti njemu. Konji so se splašili in voz omahuje na 2 stranskih kolesih. Gospod v voza — bil je bogati kupec — razbije šipe v vozu, ter kliče na pomoč. „Tukej je čas pomagati" — si misli kmet — „Bog me ne zapusti!" — ⁄.

Silno nočjo vstavi konje, se pred nje vstopi in prime za uzdo. Živali so se vstra„ šile in obstale, voz pak visi na stran, pak ves prebleden stopi gospod iz kočije. „Kar sem prijel, držim trdno. Le mirni bodite, sej ni več nevarnosti!“ — reče srečni rešitelj.

Gospod potegne dobro z denarjem napolnjeno mavho iz žepa in jo hoče hvaležno ponuditi svojemu rešitelju. Ta se vendar brani stanovitno, in reče: „Vidite, da se vse lehko pripeti živemu človeka. To je tedej vračilo za stari brus, ki ste mi ga podarili.

Kako se iz starih ženskih naredijo mlade.

49

Neki zdravnik je v enem mestu dal razgla„ siti, da bo odločeni dan pokazal posebno učenost. Stare ženske, ki hočejo mlade biti, — je oznanil — naj pridejo drugi dan zjutrej o osmih v odloče„ no hišo. — Napovedani dan je prišlo v odlo„ čeno hišo silno veliko starih ženskih vsacega stanu, ki so želele gopet mlade biti. Ko povedo zdravniku, da je v hiši vže vse polno ženskih, gre k njim, zahteva od vsake primerno plačilo in potem reče: „Ljube moje stare prijatlice, ki želite biti mlade! — nam je najprej treba mazila,

s kterem vaspnoram namazati. To mazilo moram pak tako-le napraviti: Ktera je najstarji med vami, to morano speči, in druge namazati z mastjo, ki se bo iž nje cedila.' — Na to so vse z enem glasom zavpile: „Jaz nisem najstarji, jaz nisem!" Potem so vse eno za drugo izbežale iz hiše. Nobena ni hotela biti več stara, ampak vse so bile naenkrat mlade; — zdravnik ni tedej ostal (na laži) lažnik.

45

Toliko čevljev.

V nekem trgu na Dolenskem je potujoča Nemka, ki je malo umela slovenski, „pri čevljarji" naročila čevlje, ktere je hotela imeti še tisti teden.

„Ni mogoče," — jo zavrne čevljar, — „jaz moram za sveto Telo še 40 parov čevljev narediti!" — „Bog se usmili! Kdo je tisto prekleto telo, ki potrebuje toliko čevljev?" — izdihne začudeno Nemka.

46

Glaževa gora.

V starih časih, pravijo, da je bila velika glažova (stekljena) gora, na ktere verhu je bila imenitna kraljeva krona (venec). Vitezi so z urnemi konjiči poskušali priti na verh te gore in vgrabiti kraljevo krono, a iz-med sto in sto vitezov se je komej enemu posrečilo to, ker glažava gora je bila jako strma in polzka. Kdor je pak dospel na verh glaževe gore in vgrabil kraljevo krono, je bil kraljevi nasljednik in je v zakon dobil sprelepo kraljevo hčer.

Nek ubogi pak nedolžni mladenič je bil po naključji skrivni prijatelj pod zemljo stanujoče rojenice, ktera mu je s svetom in djanjem pripomogla k dosegi kraljeve krone verh glaževe gore. Dala mu je najlepši vitežka oblačila in brzega konjiča. Med tem, ko so drugi vitezi pod verhom glaževe gore opešali in se vrnili, je on do vrha dospel in kraljevo krono vgrabil. Vsi sloveči in znani vitezi so se čudili temu neznanemu korenjaku ter so mu nevoščljivi bili zarad te redke sreče. Kraljičina in rojenica pak ste se jako veselile tega, a hrabri mladenič je bil dobri mož in vladar.